У нумары: Замест моднай гутаркі · Першыя · Беларуская мова і зацікаўленне ёю ў Польшчы

Ніва

АРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 24 (433) | ГОД IX | 14 ЧЭРВЕНЯ 1964 г. | ЦАНА 60 ГР.

МАКСІМ ТАНК

ПАРТЫЯ

Партыя.
Я — адзін з яе радавых.
Я — адна толькі хваля таго акіяна,
Што грудзямі прабіў
У ільдах векавых
Шлях Гальфстрыму,
Шлях сонцу нябачнага рання.

Партыя —
Выпрабаваны ў баях карабель.
Я — адна толькі нітка
Ў тых ветразях у пурпуровых,
Што гісторыі подых
Нясуць на сабе
І не ведаюць стомы
У штормах суровых.

І калі хваля згасне
На дзюнах сцюдзёных, нямых
Або новыя ветразі
Ўздымуць пад хмарамі крылы —
Песню я сваю ўскіну на мачту,
Між рэяў тугіх,
Каб у даль заклікала яна
Плыць за казачныя небасхілы.

СЭРЦА НАРОДУ

У гісторыі кожнага народа ёсць даты, якія бы вехі вызначаюць самыя важныя моманты пройдзенай дарогі. Дату 15 чэрвеня 1964 года нашыя дзеці будуць вывучаць на ўроках гісторыі роднай краіны. А на пытанне настаўніка, што тады здарылася, адкажуць: у Варшаве пачаўся **IV З'езд Польскай Аб'яднанай Рабочай партыі.**

Як мозг кіруе працай людскога арганізма, так партыя вызначае рытм жыцця грамадскасці нашай радзімы. Успомніце хаця б першы трохгадовы план ліквідацыі пасляваенных развалін, прывядзіце на памяць наступныя шасцігадовы і цяперашні пяцігадовы планы будовы гаспадарчых асноў сацыялістычнага строю ў нашай краіне. Усе яны прымалі свой канцовы выгляд у час папераджаючых іх чарговых партыйных з'ездаў. У іх сабраны думкі і развага членаў партыі і яе правадыроў.

У гушчы жыцця, сярод мноства штодзённых спраў і турбот рэдка калі ясна і адчувальна ўяўляем сабе грамадную ролю партыі ў жыцці кожнага з нас. Проста не заўважаем гэтага, здаецца нам, што нашае асабістае жыццё праходзіць неяк побач дзейнасці партыі.

Завядзіце аднак гутарку са старэйшымі сялянамі. Адразу пасыплюцца дзесяткі прыкладаў. У кожнай вёсцы назавуць такіх людзей, якія хадзілі ад памешчыка да памешчыка, ад багацея да багацея і прасілі міласці шаноўнага пана, каб захацеў за адну залатоўку ў дзень (вартасць аднаго кг цукру) узяць іх да працы. У Беластоцкім ваяводстве налічвалася тады каля 86 тысяч непатрэбных сялян. Ім не хапіла зямлі, а ў горад дарога была закрыта. Там рабочых страшыла пастаяннае беспрацоўе.

Запытайце маладых і старэйшых, калі прыедуць у вёску правесці водпуск або свята, дзе яны працуюць, што робяць, дзе вучацца? Назавуць дзесяткі гарадоў, рассеяных па ўсёй краіне, пералічаць сотні заводаў, школ і устаноў. Паглядзіце на палі, паслухайце грукат трактароў, малатарняў і другіх машын.

(Працяг на стар. 2)

ПЕРШЫЯ

Нямецкія салдаты бараніліся заўзята. Гарадок па некалькі разоў пераходзіў з рук у рукі. Тварылася сапраўднае пекла. Потым загрукаталі «кацюшы» і стала ціха. Толькі недзе з-пад Беластока даходзілі водгукі фронту.

Гэтага ж самага дня — **22 ліпеня 1944 года** — у Хэлме пад Люблінам **Польскі Камітэт Нацыянальнага Адраджэння** аб'явіў свету свой гістарычны **Маніфест.** Яго натхнёныя словы дайшлі ў Гарадок крыху пазней. Але людзі, звычайныя жыхары Гарадка, раптам пачулі гэтакую палёгку, што ў сэрцы не магла яна змясціцца.

— Ніхто не сядзеў у хаце, — успамінае Раіса Кандрусік — тады маладзенькая яшчэ дзяўчына, цяпер настаўніца. — Дзень і ноч хлопцы і дзяўчаты хадзілі па вулічках мяс-

(Працяг на стар. 5)

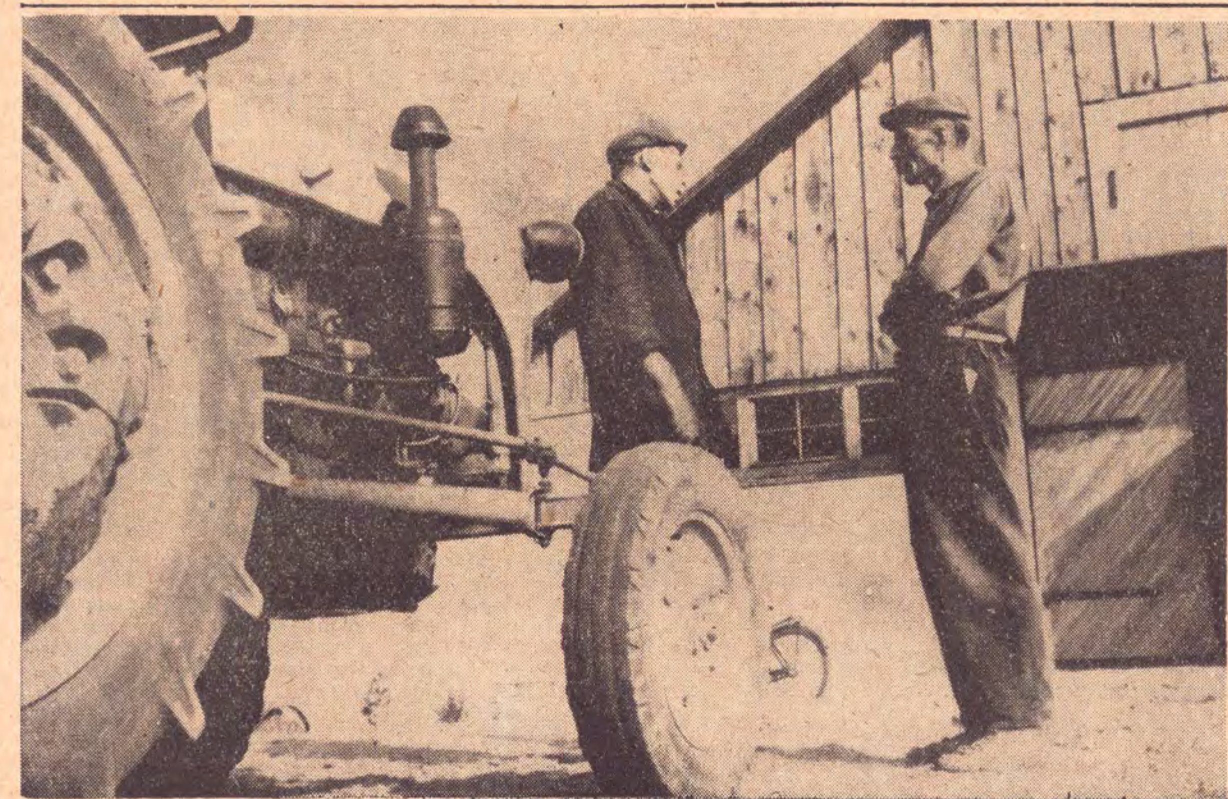
ЗАМЕСТ МОДНАЙ ГУТАРКІ...

Дзядзькі любяць дзівавацца, як гэта хутка ідзе наперад жыццё, перамена за пераменаю. Рух вялікіх гарадоў выліваецца на сельскія гасцінцы. У заглохлым мястэчку Крынкі паўсотні барадатых дзядуляў на курсе вучыцца, як трэба хадзіць — ездзіць па перадваенных завулках, каляінах. У прыбелавежскай вёсцы Дубічы - Царкоўныя пакуль што, здаецца, толькі матацыклісты разумеюць мову шасэйных каляровых знакаў. Аднак, пішучы аб пераменах у тутэйшым жыцці, я не маю на ўвазе новенькіх «эмзэтак» ды «вуэфэмак», якія заносяцца ад пырхлівага рогату на зялёнай вуліцы (куры не палохаюцца, прывыклі). Матацыклы цяпер ужо не з'яўляюцца меркай агульнага багацця: іх роля — падмяняць пасажны куфар пераборліваму кавалеру.

★

Раскалочаны гасцінец з Дубіч-Царкоўных у Старакорніна падстрыжаны раўнюсенькімі лініямі бакавых равоў, пад шнур — дзве вярсты альбо 2.000 метраў, як гаворыць заўсёды дакладны тав. Мікалай Чыквін. Ён — сакратар грамадскага камітэта партыі і старшыня дубіцкай ГРН у адной асобе. Груды пясчаных выемак распаўзаюцца пад нашымі нагамі, па кост磨. Ідзем глядзець гэтыя 2.000 м. будучай гладкай дарогі, якая будуецца па ініцыятыве мясцовай партарганізацыі ў гонар IV З'езда Польскай Аб'яднанай Рабочай партыі. Яшчэ два — тры гады таму назад нікому не прыходзіла ў галаву займацца палявымі пуцінамі.

(Працяг на стар. 4)

Перад выездам у поле. Старшыня сельскагаспадарчага гуртка тав. Іван Чыквін (справа) гаворыць з трактарыстам Ю. Леанюком.

В. РУДЧЫК: Старакорнінскія помнікі.

С. ЯНОВІЧ: У Грыгораўцаўскай старонцы.

А. СТАРЫЧКОЎ: Тайна крамлёўскага падзямелля.

ДЗЯДЗЬКА ЛЯВОНЬ: Пры экзаменах.

Польшча—партнёр краін свету

Рэдка закранаем унутраныя праблемы нашай краіны. Сёння аднак гэта зробім з выпадку значнай падзеі, якой з'яўляецца XXXIII Міжнародны кірмаш у Познані, які працягваецца ад 7 да 21 чэрвеня.

Познаньскі кірмаш мае асаблівы характар, таму што гаворыць аб вялікіх дасягненнях нашай гаспадаркі за мінулае дваццацігоддзе. Ён, м. інш. прадстаўляе польскую экспазіцыю, сярод якой знайшліся такія «цуды» як электронны мозг, бездакранальны фрэзар-землечарпалка, радарная станцыя, поўнасцю аснашчаны порт ці судаверф.

Ваш карэспандэнт цікавіцца аднак не толькі гэтымі экспанатамі. Ён асабліва праяўляе цікавасць да заключаных у Познані тарговых здзелак. Большасць іх, а шырэй гаворачы, велічыня замежнага тавараабмену з'яўляецца — не толькі ў маім асабістым перакананні — найлепшым паказальнікам гаспадарчага ўзроўню кожнай краіны. Сёлеташні Познаньскі кірмаш стварае поўнае ўяўленне аб Польшчы — гандлёвым партнёры амаль усяго свету. Вялікія маштабы перамен, якія адбыліся ў гэтай галіне, можна найлепш паказаць на прыкладзе некалькіх параўнанняў з міжваенным перыядам. У мінулым найбольшы замежны тавараабмен прыпадаў на Еўропу, перш за ўсё Германію. Мы экспартавалі толькі сыравіну і сельскагаспадарчыя паўфабрыкаты. Краіна з'яўлялася імпарцёрам усіх капіталаўкладанняў і большай часткі прамысловых спажывецкіх вырабаў. Некалькі фактаў. У 1937 г. сыравіна і сельскагаспадарчыя прадукты складалі аж 65% польскага экспарту, а прамысловыя спажывецкія вырабы толькі14%, машыны і абсталяванне — 1%. Наадварот склалася сітуацыя ў імпарце. Амаль 20% замежных закупаў складалі машыны і прамысловае абсталяванне; 16% — прамысловыя спажывецкія вырабы.

А як выглядаюць гэтыя суадносіны зараз, на дваццатым годзе нашай Народнай Польшчы? Дакладна трэцюю частку нашага экспарту складаюць сёння польскія машыны і камплекты прамысловых аб'ектаў. Сыравіна і паўфабрыкаты спалі ў агульным балансе да 38%, а сельскагаспадарча-спажывецкія прадукты — да 12,9%. Вядучае месца ў імпарце займаюць сыравіна і паўфабрыкаты, што найбольш наглядна сведчыць аб індустрыялізацыі краіны. Дададзім яшчэ, што ў параўнанні з 1938 годам абмен ў польскім замежным гандлю ўзрос у восем разоў, а ў апошнія тры гады абмен павялічваўся шпарчэй, чымсьці нацыянальны даход і агульная прамысловая вытворчасць.

А што мы ў мінулым годзе выслалі ў іншыя краіны?

2.020 штук металаапрацоўчых станкоў, 6.400 таварных вагонаў, 374 пасажырскія вагоны, 3800 грузавых аўтамашын, на суму 83 мільёнаў злотых ў дэвізах камплектаў цукровых заводаў, 16,9 мільёнаў тон каменнага вугалю, 927 тыс. тон металургічных вырабаў, 143 мільёны баваўняных тканін, 13.2 мільёна м. ваўняных тканін, звыш 3 тыс. тон фарбавальнікаў і многа. многа другіх каштоўных тавараў.

На працягу пасляваеннага дваццацігоддзя радыкальна змяніўся спісак тарговых партнёраў Польшчы. 60% нашага абмену ахоплівае сацыялістычныя краіны, 30% — капіталістычныя і 10% — маларазвітыя краіны. Абмен з гэтымі апошнімі — паўкаланіяльнымі краінамі — расце з года ў год шпарчэй. У гэтыя краіны высылаем найбольш камплектных прамысловых аб'ектаў. І гэтым шляхам памагаем ім у будове ўласнай нацыянальнай гаспадаркі.

Познаньскі кірмаш дае таксама адказ на пытанне, як будзе выглядаць будучыня польскага замежнага гандлю. У 1935 годзе абмен павінен скласці каля 16 мільярдаў злотых ў дэвізах, упершыню сальда абмена мае быць дадатнім. Польская прамысловасць мае ўжо ўсе магчымасці, каб споўніць гэтую важную гандлёвую ўмову. Упершыню таксама ў 1965 годзе экспарт машын і прамысловага абсталявання з пункту гледжання вартасці будзе вышэйшы, чымсьці імпарт гэтых вырабаў.

Заканчваючы гэтыя разважанні і падлікі дададзім яшчэ, што ў 1970 годзе ў параўнанні з мінулым годам замежны гандлёвы абмен Народнай Польшчы будзе вышэйшы на 50%. Такі ўзрост прадбачваюць перадз'ездаўскія тэзісы Польскай Аб'яднанай Рабочай партыі.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Можна іх сустрэць на вуліцах Варшавы, Кракава, Уроцлава і другіх буйнейшых гарадоў нашай краіны. Чорныя, белыя, жоўтыя. Негры, карэйцы, кітайцы, англічане, балгары, філіпінцы — проста замежныя студэнты. Іх паяўленню на вуліцах спадарожнічае зазвычай зычлівая зацікаўленасць, асабліва тады, калі колер скуры дазваляе меркаваць, што гэта іншаземны чалавек. Любяць іх людзі ў нас.

Польшча шырока адкрывае вароты сваіх вышэйшых навучальных устаноў для іншаземнай

СТУДЭНТЫ — ЗАМЕЖНІКІ

моладзі, перш за ўсё са слабаразвітых краін Азіі і Афрыкі. У польскіх універсітэтах і палітэхнічных інстытутах вучыцца зараз 1000 замежных студэнтаў з 63 краін, найбольш з Афрыкі і Азіі. Жывуць яны супольна з нашымі студэнтамі ў адных інтэрнатах, ядуць разам у студэнцкіх сталовых, супольна слухаюць лекцыі. Няма ніякіх падзелаў на чорных і белых, на лепшых і горшых. Гэта дае магчымасць глыбокага ўзаемнага азнаямлення са звычаямі і культурай, стварае ўмовы для шчырай сяброўскай атмасферы. Студэнты - замежнікі, асабліва чорныя, цешацца вялікай сімпатыяй у польскіх дзяўчат.

Вялікім поспехам сярод студэнтаў - замежнікаў карыстаюцца факультэты хіміі, пабудовы суднаў, архітэктуры, горнай прамысловасці, металургіі і радыётэхнікі.

Каб вучыцца ў польскіх вышэйшых навучальных установах, неабходна ведаць польскую мову. Замежныя студэнты засвойваюць яе ў спецыяльнай студыі, якая знаходзіцца ў Лодзі. Вучацца яны тут 2 гады. З Лодзі раз'язджаюцца па розных універсітэтах і інстытутах. Адзін негр так добра пазнаў польскую мову, што пачаў пісаць нават вершы на польскай мове. Іх калісьці друкаваў польскі маладзёжны дзённік «Штандар Млодых». Атрымаўшы дыпломы, студэнты - замежнікі пакідаюць нашу краіну як добрыя нашыя сябры, як паслы польскай культуры.

Выпускнікоў польскіх вышэйшых навучальных устаноў цэняць у свеце як выдатных спецыялістаў.

На здымку: Заняткі па польскай мове для студэнтаў - замежнікаў у спецыяльнай лодзінскай студыі. (вр)

Фота: ЦАФ — **Размысловіч**

СЭРЦА НАРОДУ

(Працяг са стар. 1)

Усе гэтыя факты сталі цяпер такімі звычайнымі, такімі штодзённымі, што проста рэдка звяртаем на іх увагу. Хопіць аднак вярнуцца думкамі да першых пасляваенных гадоў. Тады гэта ўсё было яшчэ толькі лозунгамі партыйнай праграмы.

Цяперашні З'езд праходзіць у асабліва важны з гістарычнага пункту гледжання момант. Краіна наша стае на парозе трэцяга дваццацігоддзя сваёй навейшай гісторыі. Гэта дае рэдкую магчымасць уявіць сабе і паказаць усяму свету ўсе бясспрэчныя доблесці гэтай шчаслівай дарогі, на якую наш народ 20 год таму накіравала Польская Аб'яднаная Рабочая партыя. Адначасова ІV З'езд ПАРП вызначае мэты для новых гаспадарчых і культурных здабыч. Ён паказвае нам, на колькі будзем багацейшымі, на колькі будзе нам лепш жыць у 1970 годзе. Асноўнае заданне, якое партыя ставіць сабе і народу, зводзіцца да таго, каб зрабіць з Польшчы багатую сацыялістычную краіну.

Таму, каб выявіць сваю ўдзячнасць партыі, замест слоў многія працоўныя гарадоў і вёсак вітаюць ІV З'езд прадукцыйнымі абавязацельствамі і працай грамадскім чынам. На Беласточчыне вартасць іх перавышае 200 мільёнаў злотых. Будзе гэта канкрэтны ўклад грамадскасці Беластоцкага ваяводства ў праграму росквіту нашай Радзімы, якую апрацуе З'езд.

СПОРТ

ТРАГЕДЫЯ Ў ЛІМЕ

Трагедыя ў Ліме, дзе на футбольным матчы пачалася бойка, у час якой загінула 300 чалавек, шырока каментуецца не толькі ў Паўднёвай Амерыцы, але і ў Польшчы. Хоць усе мы перакананы, што нічога падобнага ў нас здарыцца не можа (жывем у іншай тэмпературы, маем іншы тэмперамент, высока цэнім выхаванне), аднак варта прыняць гэта як сігнал. Ён яшчэ раз прыпамінае, што выхаваўчым інструментам з'яўляецца не спорт стадыёнаў з дзесяткам тысяч гледачоў і дваццаццю двума ігракамі, а якраз спорт у розных формах, нават спорт для прыемнасці, якім займаюцца мільёны людзей.

Трагедыя ў сталіцы Перу добра паказала ролю прафесіянальнага спорту, дала яшчэ адзін повад, каб засумнявацца ў яго вартасці, паставіла знак пытання над грамадскай педагогікай азарту, чакання перамогі, у здабыванні якой не прымаем удзелу.

У Перу ўсё яшчэ працягваюцца дэманстрацыі. Не стрымалі іх ні меры, прынятыя прэзідэнтам, ні аб'яўленне надзвычайнага становішча. Грамадства патрабуе пакараць вінаватых і ў першую чаргу паліцыю, якая, каб супакоіць балельшчыкаў, спусціла з прывязі сабак, прымяніла слёзатачывыя газы, а затым пачала страляць у натоўп.

Барацьба перанеслася са стадыёну на ўсю краіну. Камуністычная партыя Перу патрабуе адыходу з пасады міністра ўнутраных спраў і перагляду парламентам існуючых метадаў выхавання ў школах і спартыўных клубах.

Прыкра, што гэты выпадак здарыўся ў час заключнай сустрэчы на права ўдзелу ў Алімпійскіх Гульнях.

Л. ТАРАСЕВІЧ

УСПАМІНЫ КАМУНІСТАЎ

24)

Ўладзімір Станкевіч
АДЗІН З МНОГІХ

Барацьба бастуючых закончылася перамогай: атрымалі падвышку зарплаты з 1,50 зл. на 2,50 злотых і гарантыю для ўсіх бастуючых на работу па чатыры дні ў тыдзень. Перамога беспрацоўных была вынікам не толькі станоўчай вытрымкі бастуючых, але ў значнай меры вынікам салідарнасці і вялікай дапамогі бастуючым з боку працоўных Гродна і другіх гарадоў, а таксама дапамозе сялян Гродзенскага і суседніх паветаў. 29 мая 2.000 рабочых Гродна аб'явілі забастоўку салідарнасці ў падтрымку жаданняў беспрацоўных.

Знамянальным у час гэтай забастоўкі быў факт, што салдаты 76-га палка пяхоты, каля казармаў якіх быў пункт бастуючых, выразілі сваю салідарнасць тым, што дзяліліся сваім пайком хлеба і грашыма з бастуючымі і сказалі рабочым, каб у выпадку нападу паліцыі ўцякалі на іх панадворак, а яны іх абароняць ад паліцыі.

Заканчэнне забастоўкі мы аб'явілі рабочым і склікалі ўсіх бастуючых на мітынг, на які прышло шмат рабочых з фабрык і прадпрыемстваў. Сабралася каля 5 тысяч асоб. Радасным баявым воклікам не было канца. Усіх нас, членаў бастуючага камітэта, падкідалі ўверх.

Пасля атрымання грошай за час забастоўкі, не ведаю і па сёння па чыёй ініцыятыве, сабралі беспрацоўныя 300 злотых і ўручылі мне, каб за гэтыя грошы паехаў у санаторый паправіць здароўе. Але аб папраўцы майго здароўя паклапацілася паліцыя: 19 чэрвеня ноччу мяне арыштавалі і разам з арыштаванымі таварышамі Аляксандрам Эйштэйнам (дзеяч сярод пекараў), Давідам Пятрэйкам (дзеяч сярод краўцоў) і Іванам Іваноўскім (арганізатар сялянскай дапамогі бастуючым беспрацоўным) вывезлі ў беластоцкую дэфензіву. Там трымалі нас увесь дзень у арыштце, кожнага ў асобным пакоі, а ўвечары пачалі выклікаць па аднаму ў канцылярыю, дзе трымалі коратка, бо толькі спісвалі персаналія. Калі я ўжо выходзіў з пакою канцылярыі, надышоў якраз нейкі здаравенны шпік. Глянуўшы на мяне, ён спытаў маё прозвішча, а даведаўшыся, адчыніў дзверы ў суседні пакой і крыкнуў:

— Сябры, ведаеце, каго мы маем у сябе? Гэта ж той Станкевіч, што некалькі год таму кінуў паклёп на нашых сяброў Мілера, Клімку і Гурака, што быццам яго білі. Памятаеце? Іх судзілі.

— Ну, дык трэба даць за сяброў, — адазваліся галасы з пакоя.

Шпік піхнуў мяне ў пакой, у якім было хіба з дзесяць асоб. Шпікі накінуліся на мяне і пачалося катаванне, якое трывала некалькі гадзін. Нічога не пыталіся ў мяне і нічога не дамагаліся. Катавалі толькі, каб «адпомсціць за сяброў». Пры тым вельмі шкадавалі, што якраз няма ў Беластоку самога Мілера, бо ён лепей «пагаварыў бы» са мною.

Зноў лілі ваду ў нос, а нават улілі бутэльку мочу. Адбілі на пятах мяса ад касцей гумовымі палкамі, сціскалі пальцы, закладаўшы між імі алоўкі. Хоць мінула амаль шэсць год, метады катавання былі тыя самыя.

Скатаванага ўкінулі мяне ў камеру дэфензіўнага арышту. Дэфензіва знаходзілася ўжо не на Варшаўскай вуліцы, а на Электрычнай.

Раніцай забралі нас з камер у канцылярыю, дзе былі ўжо паліцыянты, якія скавалі нам рукі, усадзілі ў турэмную машыну і павязлі на вакзал. Перад ад'ездам, у дэфензіве, кожнаму з нас прачыталі пастанову ваяводы, у якой загадвалася выслаць нас на тры месяцы ў «лагер адасаблення» ў Картуз-Бярэзе.

У цягніку паліцыянты, гледзячы на мяне, ледзь седзячага на лаўцы, гаварылі між сабою, што «гэты ўжо доўга ў Бярэзе не пацягне». Але іх прадбачванні не спраўдзіліся. Не толькі вытрымаў тады, але на другі год быў у Бярэзе другі раз.

У Брэсце далучылі да нашай групы двух варшавян: тав. Бэкера (памёр у 1963 г.) і тав. Коле (зараз віцэ-міністр Міністэрства фінансаў). Ад вакзала да мястэчка Картуз-Бярэза шэсць кіламетраў. Вялі нас пехатой. Я, прайшоўшы на пальцах (бо на пятах было зноў адбіта мяса ад касцей) можа з паўкіламетра, заявіў, што далей ісці не магу, і сеў на скраю дарогі. Невядома, што зрабілі б паліцыянты, каб не пад'ехала фурманка. Дагнаўшага нас селяніна паліцыянты затрымалі, загадалі мне сесці на воз, побач сеў таксама адзін з паліцыянтаў і мы паехалі, а астатнія вязні і паліцыянты ішлі. Ужо здалёк мы ўбачылі два вялікія чырвоныя будынкі і каля іх меншыя. Будынкі і вялікі абшар поля аддзяляліся ад дарогі і наваколля высокім плотам, наверсе з паблытаным калючым дротам.

Калі мы наблізіліся да брамы, дзверы адчыніліся і мы ўвайшлі ў канцлагер. Экскартуючых нас паліцыянтаў змянілі лагерныя паліцыянты, якія мелі ў руках гумовыя палкі. Адзін з іх выкрыкнуў нам каманду: «Да будынка бягом арш!..», і па нас пачалі малаціць палкамі. Мы кінуліся бегчы. Я, зрабіўшы некалькі крокаў, спатыкнуўся і ўпаў. Пасыпаліся палкі яшчэ больш. Я прыпадняўся, намагаючыся ўстаць, але ўдар палкаю па галаве паваліў мяне. Тады я пачаў паўзці і пад ударамі палак дапоўз да будынка, дзе далучыўся да таварышоў.

Увагналі нас у канцылярыю. Тут спаткаў нас вядомы ў Бярэзе жывадзёр — камендант Пыталь, які прывітаў нас загадам: «Падрыхтавацца да вобыску! Пакуль налічу да трох, усе павінны быць голымі». Ён лічыў, а мы, рвучы на сабе адзежу, раздзяваліся. Вядома, не паспелі. Пачаставалі за гэта нас палкамі. Гэту камедыю лічэння Пыталь паўтарыў яшчэ два ці тры разы і за

ВЕСТКІ з БССР

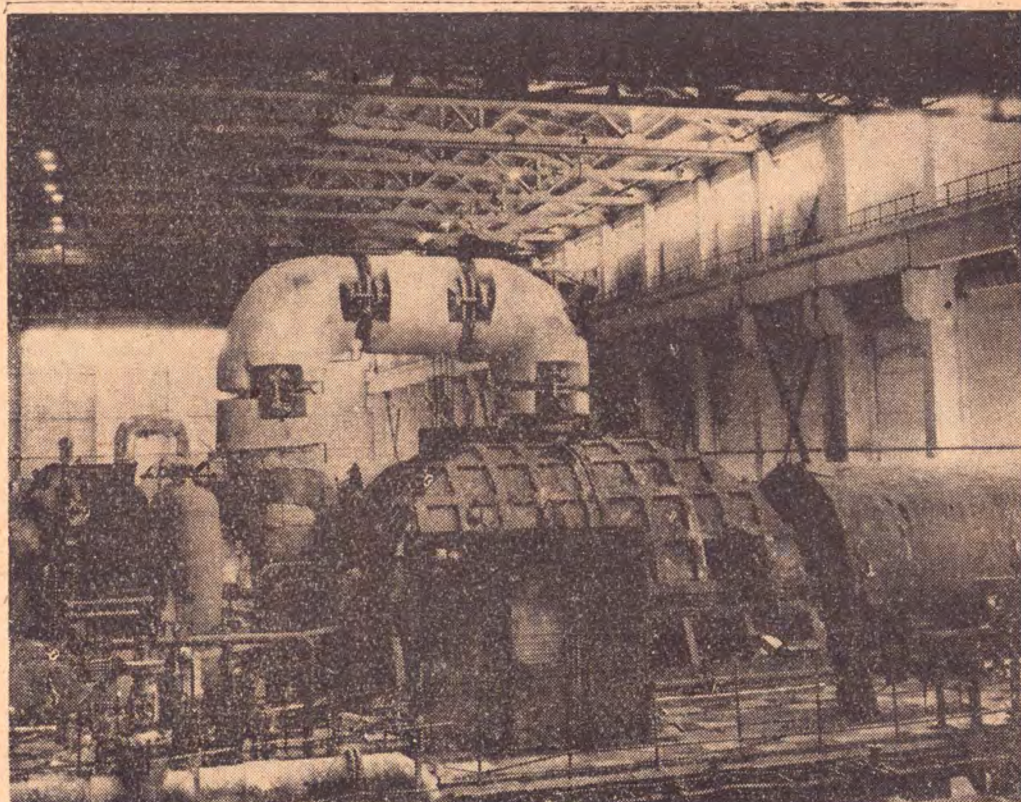
ПЛЮС ЭЛЕКТРЫФІКАЦЫЯ

Новыя рубяжы намечаны планам у развіцці энергетыкі Беларусі. Сямігадовы план прадбачваў увесці ў дзейнасць 940 тысяч кілават энергетычных магутнасцей, а будзе ўведзена 1.420 тысяч кілават, або ў 1,5 разоў больш. У 1965 годзе выпрацоўка электраэнергіі складзе 152 працэнты супраць узроўню 1963 года.

За перыяд 1964 — 1965 гадоў уступяць у строй дадатковыя магутнасці на Бярозаўскай, Полацкай, Васілевічскай, Мінскай і іншых электрастанцыях. Ужо ў гэтым годзе пачнецца будаўніцтва найбольшай у рэспубліцы Лукомльскай дзяржаўнай раённай электрастанцыі. Тут будуць устаноўлены турбіны магутнасцю 300 тысяч кілават кожная і катлы вытворчасцю па 950 тон пары ў гадзіну.

Да канца 1965 года ў рэспубліцы будзе пабудавана і ўведзена ў дзейнасць 2.340 кіламетраў ліній электраперадачы, а сёлета плануецца пабудаваць першую лінію электраперадачы Мінск — Вільнюс, якая злучыць Беларускую энергасістэму з аб'яднанай энергасістэмай Паўночнага Захаду.

На здымку: калектыў будаўнікоў Бярозаўскай ДРЭС на месяц раней тэрміну закончыў мантаж чарговага турбагенератара магутнасцю ў сотні тысяч кілават. На здымку агульны від турбагенератара.

ЛЮДЗІ ДВАЦЦАЦІГОДДЗЯ

У ГЛЫБІ СЯЛЯНСКІХ СПРАЎ

Агульны справаздача-выбарчы сход праўлення акруговай малачарскай спулдзельні ў Бельску сабраў шмат дэлегатаў і запрошаных гасцей. Адбываецца падсумаванне дзейнасці паслуговай установы на працягу года. Выступаюць з прамовамі і пажаданнямі сяляне — прадстаўнікі паасобных вёсак, выступаюць прадстаўнікі мясцовых улад.

Калі папрасіў слова Шымон Раманюк са Шчытоў, стала ціха на вялікай зале. Многія прысутныя тут знаді яго — сакратара грамадскага камітэта партыі, які заўсёды закранае найбольш хвалюючыя справы сялян.

— Адкажыце мне, таварышы з праўлення малачарні, чаму вашыя інструктары да спраў харчавання і гадоўлі не бываюць на вёсках і не цікавяцца жывёлагадоўляй, чаму праўленне малачарні не выдае належных мяшанак за кожныя 100 літраў малака, чаму кіраўніцтва малачарні часта забывае аб існаванні камітэтаў дастаўшчыкоў малака?

На гэтыя пытанні не змог адказаць і сам прэзэс малачарні. Аказалася, што некаторыя члены праўлення малачарні не стаялі на вышыні сваіх заданняў, але аб гэтым нічога не было сказана ў дакладзе. Найбольш пераканаўча аб гэтым гаварыў Шымон Раманюк. Вынік быў такі, што прэзэсу малачарні трэба было пакінуць пасаду.

✼

Шымон Раманюк бывае часта на вёсках, гаворыць з сялянамі. І яму ўсе іх хвалюючыя справы добра знаёмыя. Зрэшты, і сам ён гаспадар. Але ёсць справы, якія не вырашаць мясцовыя ўлады. І вось аб іх сакратар КГ з Галадоў гаварыў на партыйнай перадз'ездаўскай канферэнцыі ў Бельску. Справы датычылі арганізавання на вёсцы розных паслуговых пунктаў, як шавецкіх, электра- і радыётэхнічных, а таксама ўстанаўлення належнага кантролю над класіфікатарамі на пунктах скупу жывёлы або стварэння спецыяльных камісій да гэтых спраў. Шымон Раманюк закрануў важныя справы. Да гэтага часу тыя сяляне, якія пачаткова не выразілі жадання правесці ў хату электрычнае святло, цяпер уводзяць. Але гэта дарага каштуе, бо электрамеханікі робяць па прыватных цэнах. Геадэзісты таксама ніколі не выяз-

джаюць у службовых гадзінах працы, бо ім асабіста гэта не аплачваецца. Праўленне архітэктуры ўсе планы будаўнічых пляцовак не робіць таксама службова, а толькі прыватна, за салёныя грошы.

Шымон Раманюк на гэтай канферэнцыі выступіў яшчэ з адной цікавай прапановай, ажыццяўленне якой эканоміла б сялянам многа часу і паліва. Гэта датычыць будовы на вёсцы пякарняў, у якіх можна было б атрымоўваць хлеб шляхам вымены яго на збожжа. Выступленне Шымона Раманюка на партыйнай канферэнцыі было выслухана з вялікай увагаю, і напэўна будзе мець уплыў на вырашэнне закранутых праблем.

Грамадскі камітэт ПАРП у Галадах залічваецца да аднаго з лепшых у павеце. Справа ў тым, што Шымон Раманюк з'яўляецца сапраўдным партыйным важаком. Ён многа ўвагі ўдзяляе партыйнай адукацыі, выхаваўчай ролі ПОП на сваё асяроддзе.

— Шмат нам прышлося папрацаваць, — гаворыць Шымон Раманюк, каб перадз'ездаўскія тэзісы партыі, іх змест, данесці не толькі да кожнага члена партыі, але і да ўсіх жыхароў вёсак.

Ён сам асабіста ездзіў у Агароднікі, у Крывую і Галады і там на адкрытых партыйных сходах выступаў з прамовай на тэму перадз'ездаўскіх матэрыялаў партыі і адказваў сялянам на іх пытанні.

Грамадскі камітэт ПАРП у Галадах на чале з Шымонам Раманюком многа месца адводзіць у сваёй дзейнасці на арганізацыю працы грамадскім чынам. Па ініцыятыве партыйнай арганізацыі ў Шчытах грамадскім чынам будуецца пункт скупу малака.

✼

Да Шымона Раманюка часта звяртаюцца людзі з вёсак, не ўваходзячых у склад ГРН Галады. Ён з'яўляецца ўжо другую кадэнцыю радным ваяводскай рады народовай. Многім сялянам ён дапамог уладзіць клапатлівыя зямельныя і іншыя справы. У мінулым годзе ён як радны пісьмова скіраваў 9 розных спраў да ваяводскай рады народовай. Зместам іх была справа будовы святліцы ў Крывяцічах, справы страхоўкі, пенсій, сямейных непаразуменняў і г.д. Радны з гонарам апраўдвае давер выбаршчыкаў, усюды клапоціцца аб іх, бароніць іх інтарэсы.

✼

Многа даводзіцца займацца сакратару КГ прадукцыйнасцю сельскай гаспадаркі. Але каб аб ёй гаварыць, дык і самому трэба добра гаспадарыць. І з яго добры гаспадар, гаспадар з сярэдняй адукацыяй, які многа чытае і наштодзень карыстаецца ўказаннямі сельскагаспадарчых навук. Пабыць у яго хаце, забудаваннях, на панадворку і садзе, многім сялянам напэўна было б карысна, таму што ў яго ёсць чаму навучыцца.

У вольны час Шымон Раманюк любіць многа чытаць, а калі адчуе сябе стомленым, едзе на рыбалку. Клюне не клюне, а ўсё ж адпачываецца добра. Тут на лоне прыроды над рэчкай Арлянкай і засталі мы яго.

М. ХМЯЛЕЎСКІ

кожным разам нас білі, пакуль мы не былі зусім голымі. Загадаўшы нам стаць у рад па стойцы смірна, Пытаць пачаў чытаць распарадак, абавязваючы арыштаваных у Картуз-Бярэзе. Як сабе прыпамінаю, ён у скарачэнні меў такі змест:

— Кожны арыштаваны мусіць безагаворачна адразу выконваць усе загады паліцыянтаў. Не толькі за невыкананне загаду, але нават за маруджанне ў выкананні будзе пакараны арыштам або карцэрам. Невыкананне загаду можа выклікаць прымяненне агнястрэльнай зброі. Без дазволу паліцыянта арыштаваны не можа зрабіць ані кроку. Усе загады трэба выконваць бягом. У кожнай патрэбе арыштаваны павінен звяртацца з просьбай словамі: «Ветліва прашу» і звяртацца да кожнага паліцыянта: «Пане камендант». Нельга арыштаваным між сабой гаварыць і перагаворвацца ніякім спосабам, а нават ўсміхацца адзін да аднаго.

Потым Пыталь дадаў ад сябе:

— Вядома, што ў распарадку не ўсё запісана. Аб іншых справах даведаецеся практычна.

І зараз загадаў:

— Адвярнуцць да сцяны камуністычныя морды і нахіліцца.

Мы адвярнуліся і схіліліся. Пыталь крычыць:

— Ніжэй, як перад Сталіным!

На схіленыя целы сыплецца град гумовых палак. Эйштэйн падае самлеўшы. Паліцыянт абліваае яго вадою з вядра. Урэшце каманда: «З адзежаю ў руках бягом на склад!»

Выбягаем на калідор. Склад насупраць. Атрымоўваем мяшкі, у якія ўпіхаем сваю адзежу, а накідаем на сябе арыштанцкія лахманы — нейкую палатаную пажоўклую зрэбную бялізну, дрэліхавыя нагавіцы і куртку, на якую трэба было прышыць на плечы вялікі, а на левы рукаў меншы нумар. Ад гэтай хвіліны кожны з нас перастаў мець прозвішча, а стаў нумарам. Пры кожным звароце да паліцыянта трэба гаварыць: «Арыштаваны нумар такі і такі ветліва просіць... і гд.»

Добра ўжо не памятаю, але здаецца атрымаў я тады нумар 675.

Бельскі беларускі ліцэй. Фота М. Хмялеўскі

ПАКУЛЬ НАСТАНЕ ЖНІВО...

...многія вёскі выкарыстоўваюць свабаднейшую хвіліну на правядзенне карысных работ. Напрыклад, Чэхі - Забалотныя зроду не мелі брукаванай вуліцы, узяліся дружным гуртам укласці яе і, вось, работа ўжо амаль закончана. Засталося яшчэ якіх - небудзь 30 метраў да канца. Падобным чынам палепшылі сабе вуліцу і Тапчыкалы, і Москаўцы, дзе нават нацэліліся на тое, каб мець гладкія ходнікі.

У Вольцы-Выганоўскай людзі шмат уклалі сваёй працы пры пабудове новай, зграбнай крамы. Вазілі жвір, каменне, запэўнілі ўсякую некваліфікаваную працу. Працавалі, як сабе, як сваёй роднай вёсцы. (ся)

На апошнім пасяджэнні Прэзідыум ГП БГКТ была падсумавана дзейнасць таварыства за першы квартал бягучага года. Члены прэзідыума абмяркоўвалі таксама ход рэалізацыі плана працы на II квартал.

Між іншым, прэзідыум ГП БГКТ пастанавіў яшчэ ў гэтым годзе арганізаваць навуковую сесію на тэму «Беларусы ў даваеннай і народнай Польшчы».

*

22—23 мая ў Беластоку адбыўся семінар літаратурнага мастацкага аб'яднання «Белавежа». Семінар пачаўся дакладам Яшы Бурша аб змешчаных матэрыялах на літаратурнай старонцы ў «Ніве». Пасля дыскусіі над дакладам паасобныя аўтары чыталі свае творы. Некаторыя з іх былі заквапіфікаваны да друку ў альманаху.

У семінары ўзялі ўдзел навуковы супрацоўнік Акадэміі Навук Беларусі Вячаслаў Вярэніч, які знаходзіцца ў Польшчы на навуковым стажы, і савецкі пісьменнік Васіль Кочнаў, які часова пражывае ў Польшчы.

*

Праўленне гарадского аддзела БГКТ у Беластоку абмеркавала працу інструктара ГП БГКТ Веры Юшчук, якая займаецца справамі аддзела. Абмеркавалася таксама рэалізацыя плана працы аддзела ў II квартале. мх

ЗАМЕСТ МОДНАЙ ГУТАРКІ...

Фабрычка пад голым небам, у спякотных праменнях вясенняга сонца.

(Працяг са стар. 1)

Зрэшты быў другі клопат-бяда: разжыліся на шырокі, жвіраваны, а нават мясцамі брукаваны шлях ад Гайнаўкі ў Кляшчэлі, але аўтобусы не ездзілі, бы на злосць! Урэшце, пазалеташняй вясною запылілі першыя «пэкаэсы» і, здавалася, шчасліваму спакою не будзе канца. Аж аднойчы на партыйным сходзе зноў павеяла неспакойным духам — распяклася дыскусія наконт будовы пачакальняў на паўстанках, каб на ветры не таптацца пад слупкам з жоўтым раскладам язды... Хапіла на кароўку, хопіць на вяроўку!

Кожная аколіца багатая па-свойму. Багацце дубіцкай грамады — гэта дарогі. Дзіўна, але так. Дзякуючы ім, дарогам, Дубічы штораз больш патрэбны, от, хаця б павятовай фірме, што пачала вывозіць адсюль адборны жвір і плаціць за яго тысячамі. За гаражом сельскагаспадарчага гуртка — млынок, куды з'язджаюцца са збожжам гаспадарскія грузныя фурманкі — гумавікі. Побач, пад пагоркам, яшчэ адна фабрычка — тым разам, пад голым небам.

— Тут робім кругі, пустакі, — гаворыць тав. М. Чыквін. — Прадаем, хваляць нашы ГРН-аўскія вырабы...

У Гайнаўцы таксама хваляць; яна, Гайнаўка, неадлучны кліент Дубіч-Царкоўных. Ля кляшчэляўскага шляху выгадна размясцілася са сваёй тэхнікай дарогабудаўнічая фірма, жвірова-каменную сыравіну мае так сказаць пад нагамі — на месцы. Далей бялее даўжэзная абора — гараж, каля якой поўна ўсякай тэхнікі, сельскагаспадарчай тэхнікі. Бачу шчуплую постаць тав. Івана Чыквіна, шматгадовага сакратара дубіцкай партыйнай арганізацыі. Ён з'яўляецца старшынёю сельскагаспадарчага гуртка, да якога належыць амаль паўвёскі.

★

Лічацца ўжо старыною тыя часы, калі і адзін трактар не меў чаго рабіць, хаця было гэта ўсяго пару год таму назад.

Адводзім душу на хвіліну прыемных успамінаў, параўнанняў. Гэтакім ўжо ёсць чалавек, што любіць памятаць перш за ўсё прыемнае, цікавае. Разважаць і планаваць, марыць.

Адвячоркам вуліца гудзіць рознагалоссем, праходзім між прывулічных панадворкаў — крыклівых, звычайных. Тав. Іван Чыквін тлумачыць пра пільную патрэбу дакупіць адзін, чацвёрты трактар; непакоіцца пра меліярацыю руткоўскага ўрочышча і пра сяўбу травы на паўтара дзесятках гектараў выкарчаванага гуртком «балота». Справа немалаважная — справа ў арганізацыі гуртkоўскай гадоўлі кароў, загаспадараванне аблогаў, дзе з дзеда-прадзеда расла алешына, лаза...

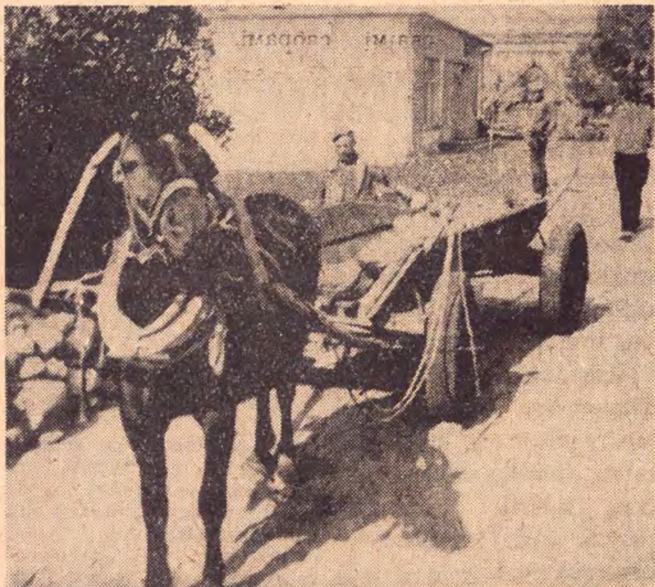
★

Мой візіт у Дубічах-Царкоўных канчаецца размовай наконт тэлебачання (матацыклетныя дыскусіі выходзяць з моды). Тэлевізар ёсць — у канцылярскай шафе ГРН (узнагарода ад вышэйшых улад). Сыходзіцца сюды цікавы ўсяго народ — працаўнікам бюро прыбыў новы абавязак — вячэрнія дзяжурствы. Але нядоўга пацягнецца гэта «мука» для службовых асоб — пакрай хат высіцца беласценны будынак, узведзены ў значнай меры бескарыслівай працаю людзей — грамадскім чынам. У ім, у будынку, для ўсяго прызначана адпаведнае месца — і для святліцы, і для кіно (праўдзівага!) і для... пажарнай машыны, чырвонай, бы агонь, хуткай і галоснай. Старую рамізу пажарнікі могуць аддаць на куратнік...

Дубіцкая грамада заняла II месца ў павеце па грамадскай працы...

Ах, замест моднай гутаркі аб тэлевізарах зноў загаварылі аб вялікіх справах малой вёскі. От, рух, от, свет змяняецца, га!?

САКРАТ ЯНОВІЧ
фота аўтара

Надакучыла малоць нагамі пясок, дыхаць пылам з-пад апон машын, матацыклаў. Давайце пракладзем брук! Дзецям будзе чысцей хадзіць у школу, грузавікам лягчэй давозіць тавары ў новую краму.

На здымку: Дзмітры Панфілюк выгружае пад плот камені.

Прападае старакорнінскі гасцінец, замест яго будзе дарога.

СУСТРЭЧА БАЯВЫХ СЯБРОЎ

Калі лютаваў у нас гітлераўскі тэрор, яны мелі адвагу са зброяй выступіць супроць ненавіснага акупанта. Іх сяброўства замацавала супольна пралітая кроў.

Наступіла свабода. Жыццёвыя дарогі бышых партызан разышліся. Многіх нават раздзяліла дзяржаўная мяжа.

Так здарылася ў выпадку партызан і сувязных з вёскі Дубіны, што пад Гайнаўкай і іх камандзірам Міхасём Янкоўскім, якога партызаны ведалі пад псеўданімам Мартынаў. Быўшы камандзір партызанскай брыгады «У імя Радзімы» вярнуўся пасля вайны да сваёй мірнай прафесіі педагога.

І вось, дзякуючы намаганням Ваяводскага Праўлення Таварыства польска-савецкай дружбы, пасля 20 год Міхась Янкоўскі прыехаў сюды, дзе ён калісьці партызаніў, і адразу выявіў гарачае жаданне пабываць у вёсцы Дубіны.

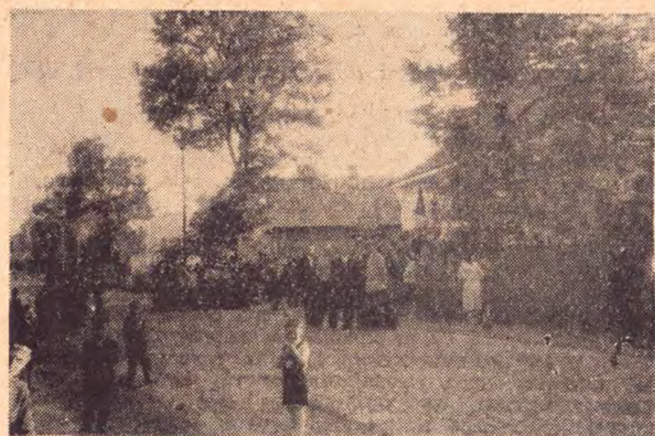
— У мяне там мноства баявых сяброў, а яшчэ больш знаёмых, — заявіў быўшы партызанскі камандзір.

Вестка маланкай заляцела ў Дубіны. У назначаны дзень усе жыхары вёскі (глядзі здымак) сабраліся ў мясцовым доме культуры. Прасторная глядзельная зала не змагла змясціць усіх тых, хто хацеў пабачыць быўшага славутага камандзіра Мартынава. Наперад вышлі сустракаць яго партызаны Фёдар Грэдаль, Аляксандр Юрчук, Павел Гушча, Карп Саевіч, Уладзімір і Анна Койлы, Фёдар Беглюк і другія. Здавалася, што сардэчным братэрскім прывітанням не будзе канца.

Міхась Янкоўскі дзякаваў жыхарам вёскі Дубіны за вялікую дапамогу, якую яны аказвалі партызанам, не гледзячы на жудасны тэрор акупанта, расказваў пра баі і партызанскія паходы сваёй брыгады, прыпамінаў шматлікія факты супрацоўніцтва сялян з партызанамі. Яго выступленне прысутныя слухалі з вялікай увагай, а калі закончыў, дык доўга, доўга не замаўкалі апладысменты. Для наймалодшых жыхароў Дубін гэта быў наглядны ўрок гісторыі нашай краіны. Быўшы партызанскі камандзір заваяваў у сэрцах гарцэраў з Дубін шчырую сімпатыю і пашану. Нездарма яны ўручылі яму кветкі.

На здымку бачым Міхася Янкоўскага (у цэнтры) сярод мясцовых гарцэраў. Побач яго стаяць партызаны: злева Койла, справа Фёдар Грэдаль. Сустрэча баявых сяброў закончылася супольнай салдацкай вячэрай. Толькі не пры лясным кастры, як бывала калісьці, а звычайна за гаспадарскім сталом.

В. Рудчык
Фота **М. Палех**

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

ШКОДНІКІ КРАДУЦЬ МІЛЬЁНЫ

Нядаўна мне давялося быць на з'ездзе перадавых раслінаводаў. Гаварылі аб сваіх доследах, аб даходах, поспехах і клопатах. Многія з іх дабіліся нават 30 ц гароху з гектара. Гэта вялікае дасягненне. Аднак удзельнікі конкурса па вырошчванні гэтай расліны сабралі ў сярэднім толькі па 7,8 ц зерня з гектара.

Дзіўная рэч.

Высяваем у ваяводстве каля 5 000 га алеістых раслін. Рэкордныя ўраджаі збіраюць у Сямяціцкім павеце. Ёсць добрыя ўраджаі і значныя даходы. Але розніца ў зборы ўраджаю вельмі вялікая. Чаму?

Часта селянін гаворыць так: добра падрыхтаваў глебу, унёс угнаенне, пасеяў добрым зернем, але штосьці не ўдалося.

Гэтае «штосьці» — занядбаная барацьба са шкоднікамі. Пашкадавалі пару соцен злотых на хімічныя сродкі барацьбы са шкоднікамі і маем страты на тысячы злотых. Вось і ўся таямніца.

На Беласточчыне з кожным годам узрастае прадукцыя гароху. У 1961 годзе дзяржава выкупіла 281 тону зерня, у 1962 г. — 649 тон, у мінулым годзе — 1588 тон. Аднак ураджаі і якасць зерня выклікаюць разважанні.

Чаму ў гарохавым супе плаваюць маленькія пакурчаныя і часам нават дзіравыя гарошыны? Гэта вынік «дзейнасці» шкоднікаў. Шкоднікі абгрызаюць маладое лісце гароха і тым самым затрымліваюць рост расліны і змяншаюць ураджай.

Каб зменшыць уздзеянне шкоднікаў на маладую расліну, трэба стварыць умовы хутчэйшага яе росту. З гэтай мэтай трэба даць большую порцыю азотных угнаенняў (асабліва хутка дзейнічаючай салетры 50—100 кг на га).

Калі шкоднікі выступяць масава, трэба прымяніць хімічныя сродкі — азотакс, дытокс і трытокс (10—20 кг на га). Тыя самыя сродкі, але па 20—30 кг на га, прымяняюцца для барацьбы з гарохавым чарвяком. Гэты шкоднік псуе зерне, а вынік гэтага бачым у... талерцы.

На алеістых раслінах выступаюць і такія шкоднікі, як блохі і рапаковы клоп. Барацьбу праводзім перад пачаткам цвіцення (беручы пад увагу пчол). Даем азотакс, дытокс і трытокс (20—30 кг на га). Калі з'явіцца патрэба, апыльванне можна паўтарыць.

У барацьбе з блохамі прымяняем тыя самыя сродкі ў разліку 15 кг на га. Калі першае апыленне не памагло, апыльваем яшчэ раз праз 3—4 дні. Некаторыя сяляне прымяняюць таксама лепы.

Беластоцкія сяляне ўсё яшчэ не дацэньваюць важнасці барацьбы са шкоднікамі. Таму і маем страты, даходзячыя да 15—20%, а часам нават да 50%. А гэта ж не адзін мільён злотых!

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

П. ЮРЭЎ

БЕЛАРУСКАЯ МОВА І ЗАЦІКАЎЛЕННЕ ЁЮ Ў ПОЛЬШЧЫ

У апошнім томе «Навуковага зборніка Лодзінскага універсітэта», які нядаўна выйшаў з друку, змешчана цікавая праца «Зацікаўленне беларускай мовай у Польшчы», ахопліваючая перыяд ад паловы шаснаццатага стагоддзя да 1863 года і належачая пяру Мсціслава Аляхновіча.

У ёй выкарыстаны цікавыя гістарычныя матэрыялы і даецца глыбокая даведка аб выказваннях польскіх летапісцаў, пісьменнікаў, вучоных і палітычных дзеячоў аб беларускай мове. Аўтар прыводзіць шэраг дадзеных, робіць абагульненні асобных фактаў і даходзіць да вываду, што цікавасць да беларускай мовы ў польскім асяроддзі не з'яўляецца выпадковай і што ўжо ў палове шаснаццатага стагоддзя польскія вучоныя, лінгвісты, звярталіся да крыніц беларускай мовы, хоць не заўсёды былі згодны лічыць яе самастойнай мовай.

Праца М. Аляхновіча каштоўная яшчэ і тым, што яна сістэматызуе выказванні польскіх аўтараў, раскіданыя па шматлікіх крыніцах, і дае нам агульны вобраз.

Паспрабуем на старонках «Нівы» даць у найбольш кароткай форме важнейшыя гістарычныя даведкі з працы М. Аляхновіча.

Першыя выказванні польскіх аўтараў аб беларускай мове адносяцца да эпохі Люблінскай уніі. Іахім Бельскі, гаворачы аб сваяцкасці, блізкасці славянскіх моў, пісаў пра «рускую мову», разумеючы пад гэтым беларускую мову, выразна аддзяляючы яе ад «маскоўскай мовы». Марцін Бельскі ў сваім «Летапісе свету» (1551) указваў, што беларуская мова найлепш захавала свае моўныя праэлементы, сцвярджаючы, што толькі «русакі» не змянілі старых форм сваёй мовы. Лукаш Гурніцкі цікавіўся беларускай мовай, бачачы ў ёй адну з крыніц удасканалення польскага слоўнага фонда. Ян Манчынскі, аўтар першага лаціна-польскага слоўніка, выдадзенага ў 1564 годзе, праяўляў асаблівае зацікаўленне да беларускай мовы; ён разлічваў, што выдадзены ім слоўнік будзе даступны для беларусаў, бо беларуская і польская мовы вельмі блізкія паміж сабой. У 1621 годзе ў Кракаве Рыгор Кнапскі апублікаваў свой польска-лаціна - грэчаскі слоўнік. У прадмове да яго ён рэзка выступае супроць ужывання палякамі слоў няпольскага паходжання, робячы выключэнне толькі для «слоў рускіх». Другое выданне слоўніка было прызначана не толькі для палякаў, але і для «рускіх», таму ў другое выданне Кнапскі ўвёў шмат беларускіх слоў.

Станіслаў Клячэўскі, які памёр у 1798 годзе, звяртаў увагу на тое, што ў вялікай сям'і славянскіх моваў найбольш захавала ў сабе праславянскіх элементаў мова Белай Русі. Клячэўскі ўказаў, што лепш прысвоіць сабе словы з мовы Белай Русі, чым пазычаць іх для польскай мовы з чужых, з польскай мовай зусім не звязаных моваў.

У перыяд Ягелонаў у польскай мове сустракалася шмат беларускіх слоў і словазваротаў. Ягелоны часта і ахвотна гаварылі па-беларуску, ад беларускіх словазваротаў не ўсцерагліся і такія выдатныя польскія дзеячы, як кароль Зыгмунт - Аўгуст, як князі Радзівілы, Сапегі, не гаворачы ўжо аб польскіх вяльможах беларускага паходжання, як, напрыклад, гетман Хадкевіч. Міхась Радзівіл, які ўзначальваў лагер рэфарматарскага напрамку на Белай Русі, у друкарні, заснаванай ў Нясвіжы, друкаваў беларускія кнігі, прапагандуючыя кальвінізм. У гэтай, а таксама і ў іншых друкарнях, друкавалі не толькі рэлігійна - палемічную літаратуру, але і падручнікі для кальвінісцкіх школ. Сімеон Будны друкаваў кніжкі па-беларуску, на беларускай мове быў надрукаваны «Катэхізіс», «Літоўскі статут». Беларуская друкарня ў Нясвіжы была створана на два гады раней, чым друкарня Івана Фёдарава ў Маскве.

З цягам часу цікавасць польскага грамадства да беларускай мовы значна падае. Гэта тлумачыцца перш за ўсё тым, што беларуская шляхта паланізуецца, карыстаецца наштодзень польскай мовай, а беларуская мова сыходзіць на пазіцыі простанароднай, так сказаць «мужыцкай» мовы. Пад канец васемнаццатага стагоддзя беларуская мова ігнаруецца, у школах яе ўжываюць для акцэнтавання «мужыцкага» гумару, як бы падкрэсліваючы гэтым яе другарадную ролю. П'есы для школьнага тэатра пісаліся на польскай або лацінскай мовах. Па-беларуску ў гэтых п'есах гаварылі толькі сяляне, якіх паказвалі ў гумарыстычным выглядзе.

Трэба аднак успомніць, што значэнне беларускай мовы разумелі іезуіты, якія ў Вільні і Гродне прысвячалі ёй шмат увагі ў сваіх калегіях.

Цікавасць да беларускай мовы праяўляецца зноў у пачатку дзевятнаццатага стагоддзя, якая прабудзілася з лёгкай рукі аўтара «Слоўніка польскай мовы» Самуэля Ліндэ. Ён марыў аб стварэнні агульнаславянскай мовы, нечага накшталт «славянскага эсперанта». Беларуская мова цікавіла яго як складаная частка агульнаславянскай мовы. Ён зрабіў значную работу ў галіне беларускай філалогіі, выкарыстоўваючы перш за ўсё беларускія першадрукарскія кнігі і ў меншай ступені народную жывую беларускую мову. Ліндэ прызнаваў самастойнасць беларускай мовы.

Адам Чарнецкі ў сваёй працы, апублікаванай у 1818 годзе, заклікаў вывучаць беларускую мову перад тым, як пачынаць даследванні над беларускім фальклорам.

Адам Міцкевіч, як адзначае Аляксандр Хадко, называў беларускую мову «найбольш гучным славянскім дыялектам». Максімільян Маркс у сваіх запісках прыдзяліў пытанням беларускай мовы цэлую частку працы, прысвечанай фальклору і быту Белай Русі, азагалоўліваючы яе «Тое-сёе аб мове беларускай».

Аляксандр Рыпінскі ў сваёй кнізе «Беларусь» піша аб тым, што беларуская мова значна адрозніваецца ад рускай і украінскай. Рыпінскі выказвае думку, што беларуская мова не з'яўляецца маскоўскай мовай і што яна мае ў сабе больш польскіх слоў, чым іншыя мовы рускага кораня.

Шмат месца пытанням беларускай мовы прысвяціў у сваёй кнізе «Аб сельскіх песнях» Янка Чачот (Вільня, 1846). Закаханы ў беларускую народную культуру, Чачот вельмі высока цаніў беларускую мову, якую добра ведаў і на якой пісаў свае вершы і песні. Чачот шкадаваў, што шматмільённы беларускі народ не мае ні граматыкі, ні слоўніка сваёй мовы. У 1851 годзе ў Кракаве Міхал Вішнеўскі ў сваёй многатомнай «Гісторыі польскай літаратуры» прысвячае спецыяльны раздзел «Беларуская мова і беларуская літаратура», у якім сцвярджае, што «беларуская мова найбольш блізкая да польскай, і што яна не з'яўляецца мешанінай стараславянскай, рускай і польскай, а тым больш лацінскай, як гэта даказваў Сопікаў, і, падкрэсліваў, што беларуская мова з'яўляецца самастойнай мовай.

Жыва цікавіўся беларускай мовай Уладзіслаў Сыракомля. Яго бліжэйшы супрацоўнік этнограф Адам Кіркор склаў першы вялікі беларуска - рускі слоўнік, апублікаваны ў «Запісках імператарскага геаграфічнага таварыства» у адзінаццатым і дваццаць першым тамах.

З-за недахопу месца мы назвалі толькі самае значнае з матэрыялаў, сабраных М. Аляхновічам. Заканчваючы свой артыкул, М. Аляхновіч гаворыць, што цікавасць, якую праяўлялі польскія аўтары шаснаццатага - семнаццатага стагоддзяў да беларускай мовы, насіла па сутнасці прыпадковы характар, і што нават асобы, якія добра валодалі гэтай мовай, не заўсёды разумелі, што маюць справу з самастойнай мовай, а не адным з дыялектаў рускай мовы.

Праца М. Аляхновіча прадстаўляе сабой вялікую каштоўнасць для ўсіх, хто цікавіцца пытаннямі беларускай філалогіі і фальклору. Вельмі добра, што Лодзінскі універсітэт апублікаваў гэту працу на старонках свайго навуковага зборніка.

П. ЮРЭЎ

Пенсіянерка Надзя Гайдук са сваёй унучкай Ізай. Яна мае цяпер заслужаны адпачынак.

ПЕРШЫЯ

Настаўнік Павел Кандрусік ужо 20 год кіруе пачатковай школай у Гарадку.

(Працяг са стар. 1)

тэчка і спявалі... спявалі ўголас, поўным дыханнем, як ніколі дагэтуль.

Так цешыліся людзі, хаця амаль ўсё мястэчка ляжала ў развалінах, хаця невядома было, чым чалавек заўтра напоўніць свой страўнік.

З лесу вярнуліся партызаны. Яны падказалі арганізаваць грамадзянскую міліцыю. І вось старыя антыфашысты Юльян Парэмбскі, Ігнат і Васіль Лебядзінскія, Валодзя Грыцук і Косцік Карповіч — бяруць у рукі зброю і размяшчаюцца ў даўнім будынку паліцыі. Каб не было ніякіх сумненняў, хто яны — у кожнага на рукаве дзве літары: МО.

Прайшло некалькі шумлівых дзён свабоды.

У падзіраўленай снарадамі хаце Гайдукоў скрыпнулі дзверы. У Надзі ад жаху забілася сэрца.

«Мо' Сярожа?» — падумала. Не, муж яе, Сяргей, штодзень спадзяючыся смерці, чакаў яшчэ свабоды недзе далёка ў фашысцкім канцлагеры. Цяжка было жыць адной і даглядаць яшчэ трое маленькіх дзяцей.

Надзя доўга круціла ў руках чырвоны партыйны білет. Польская Рабочая Партыя? Надзя дапытліва глядзіць на афіцэра ў польскім салдацкім мундзіры.

— Я ведаю, што вы «нашыя», — гаворыць госць. — Мне гэта сказала Эдуарда Арлоўская...

Арлоўская? Надзя, як кашмарны сон, бачыць перад вачыма суровыя камеры беластоцкай турмы, у якой разам з Арлоўскай прасядзела чатыры гады за падпольную работу.

— У Гарадку звярніцеся, сказала яна мне, да «Белай» Надзі, — паясняе афіцэр.

— У мяне дзеці і... муж яшчэ не вярнуўся... — адгаварваецца Надзя.

— Але вы камуніст!

Слова празвінела, як бронза. Надзя пайшла склікаць людзей. Сабраліся старыя таварышы па падпольнай рабоце. Склалі спісак: **Надзя Гайдук, Аляксандр Грэсь. Клімчук, Мікалай Гедзіч, Сцяпан Сачок, Андрэй Бараноўскі, Аляксандр Тарасевіч, Язэп Сяржан, Юльян Парэмбскі, Янка Карпюк, Анатоль Дылько і Янка Майсак.** Падпісаліся.

— Лічыце сябе членамі Польскай Рабочай Партыі, партыі, якая вырашыла ўстанавіць ў Польшчы народную ўладу, — урачыста аб'явіў паручнік Зялінскі, неспадзяваны госць у хаце Гайдукоў.

— А што нам рабіць? — запытаў як заўсёды разважлівы і практычны, Аляксандр Грэсь.

— Перш за ўсё ўстанаўляць уладу, — адказаў афіцэр. — Вось ляжыць яна, на вуліцы Бярыце яе ў свае рукі.

На другі дзень побач міліцэйскай пляцоўкі паявіліся на дзвярах будынка аб'ява: ГМІНА. Войтам паставілі Паўла Мялешку, паважанага ў Гарадку беспартыйнага чалавека, а гмінным сакратаром стаў даваенны сакратар Адаменя. Вось так была ўстаноўлена тады ў Гарадку свая ўлада. **Людзі не пабаяліся**

Аляксандр Грэсь.

ўзяць яе ў свае рукі. Чулі за сабой падтрымку дзесяткаў тысяч такіх жа простых людзей, як самі, і таму маглі несці гэты цяжар.

Павел Кандрусік настаўнічаў яшчэ ў 1940 годзе. Цяпер цяжка яму было глядзець на пустыя сцены школь., якая без даху стаяла па-суседску з сялібай яго бацькоў. Урэшце не вытрымаў. Падгаварыў свайго сябра Ёзіка Суліму і яшчэ другіх. Узялі сякеры і пілы ды пайшлі латаць разбураны будынак. Пра заплату за сваю работу нават не падумалі. Незадоўга школа загаманіла ад галасоў дзетвары. Гарадоцкая гміна абымала тады 36 вёсак, а школы нідзе не было. Назбіралася каля 500 вучняў.

— Паўка, ведаеш што? Грэсь гаварыў мне, каб мы ў ППР пісаліся, — неяк звярнуўся Ёзік Суліма да свайго калегі, настаўніка Кандрусіка.

— А гэта якая партыя?

— Штосьці накшталт камуністычнай, народную ўладу значыць адстайвае.

— Ну дык можна.

Недзе пад Варшавай артылерыйскімі залпамі грымеў фронт, а тут на Беласточчыне ў муках нараджалася новае жыццё.

Члены гарадоцкага гуртка ППР збіраліся на свае сходы ў хаце сакратара арганізацыі Надзі Гайдук. Праблемы дыктавала штодзённае жыццё. Перш за ўсё трэба было стварыць людзям магчымасці заработку Палавіна ж жыхароў Гарадка ўтрымоўвалася з працы ў суконнай фабрыцы. Склікалі быўшых рабочых, дасталі з-пад развалін ацалеўшыя машыны і незадоўга пусцілі ў рух воўначасалку Прыязджалі людзі з многіх навакольных вёсак Грошай яшчэ не было Плацілі прадуктамі.

— Я тады не працавала, — успамінае Надзя Гайдук, — але была сакратаром партыі і таму рабочыя прыносілі мне таксама паёк з фабрыкі. Часам крыху мукі або нейкай кашы, а часам проста пуд—два жыта.

Да гарадоцкай партыйнай арганізацыі, як пчолкі да маткі, прылучаліся ўсё новыя людзі з усяго наваколля. Такім чынам зусім нябачна Надзя Гайдук пачала кіраваць гміннай партыйнай арганізацыяй. Стала сакратаром гміннага камітэта ППР.

У наваколлі паявіліся банды. Нейкі Ксёнжэк са сваімі сябрамі. Кожны член ППР узяў тады ў рукі зброю.

— На кожнай вуліцы мы ўстанавілі збройную варту. Дзяжурылі дзве асобы. Адзін партыйны, а другі беспартыйны. Склад зброі знаходзіўся ў мяне ў хаце. Памятаю, аднойчы паведамілі нас людзі што да Гарадка набліжаецца банда. Усе як адзін занялі абарону за мястэчкам. Мне загадалі застацца ў камітэце. Я аднак не вытрымала. Занясла дзяцей да суседзяў, а сама з пісталетам пабегла да таварышоў. Ксёнжэк не паказаўся. Відавочна, хтосьці яго папярэдзіў. Аднак не ўцёк ён ад нашых куль. Першы раз мы пачаставалі воловам яго людзей пад Случанкай. а другі раз дагналі аж у Крынках. Там нашы армоўцы астаткова прыкончылі гэтага бандзюгу. — успамінае Надзя Гайдук.

Многа яшчэ мож... расказваць аб пачатк... дзейнасці гарадоцка... гуртка ППР. І пра то... як яны арганізавалі ка... аператыў сялянскай ... емадапамогі, і пра то... каго і якім чынам вы... лалі вучыцца, і пра...

Але на гэта трэба ... лай аповесці.

ВІКТАР РУДЧЫК

СНЕГ НЕ СЛАБЕЙ БЕТОНУ

Усё пачалося цалкам выпадкова: студэнтам архітэктуры ў Осла не хапала грашовых фондаў... Ніхто не квапіўся рызыкаваць, каб даверыць ім, недаваранымі архітэктарам, будаваць дом ці нават гараж. А ім хацелася будаваць, надакучыла крэсліць толькі праекты, якімі ўжо і так абвешаны сцены аўдыторыі — надакучыла рабіць толькі вучнёўскія мадэлі.

Аднойчы, зімою мінулага года, прафесар Бернт Моэ паклікаў сваіх выхаванкаў і ні з сяго, ні з таго спытаў:

— Што, панове, можаце сказаць наконт снегу?

Не зразумелі. Хтосьці прамармытаў, што снег пушысты, белы, рыпіць, скрыпіць...

— Ці ніхто з вас не заўважыў, што снег вельмі танны?

Сапраўды, ніхто не заўважыў, бо і навошта? Аказалася, прафесар Моэ меў цікавую задуму. Запрапанаваў студэнтам будову аўдыторыі, сапраўднай аўдыторыі са снегу. Гэта амаль нічога не каштавала і аднначасова адкрывала шырокія перспектывы будучым архітэктарам, дазваляла нарэшце праявіць ініцыятыву, праверыць яе на практыцы. Прытым, новая аўдыторыя дазволіць ліквідаваць цеснату ў залах, што ўсім надакучыла.

Аўдыторыю пабудавалі вельмі хутка.

Слаі снегу «мацаваліся» звычайнай рыбацкай сеццю, паліваліся вадою пры 10-градусным марозе. Такім чынам снегавыя сцены аказаліся надзвычай моцнымі. Аўдыторыю абагравалі некалькі адкрытых камінаў (камін — падобны на печ, але абаграванне адбываецца непасрэдна ад полымя — с.я.). Нават доўгія, зацяжныя адлігі не аслабілі сцен. З'язджаліся архітэктары з усяе Еўропы глядзець гэтае дзіва.

Але праўдзівае дзіва адбылося тады, калі прыйшлося... разабраць аўдыторыю. Згодна з дагаворам з гарадскімі ўладамі, будоўлю трэба было ліквідаваць з прыходам вясны. На працягу трох дзён. Аднак тэрмін не быў стрыманы, бо ніяк нельга было разбіць сцены аўдыторыі, нічога не памог і цяжкі бульдозер. Усё было моцным, як бетон. З таго часу, новы снегаматэрыял прагвалі «снегабетонам».

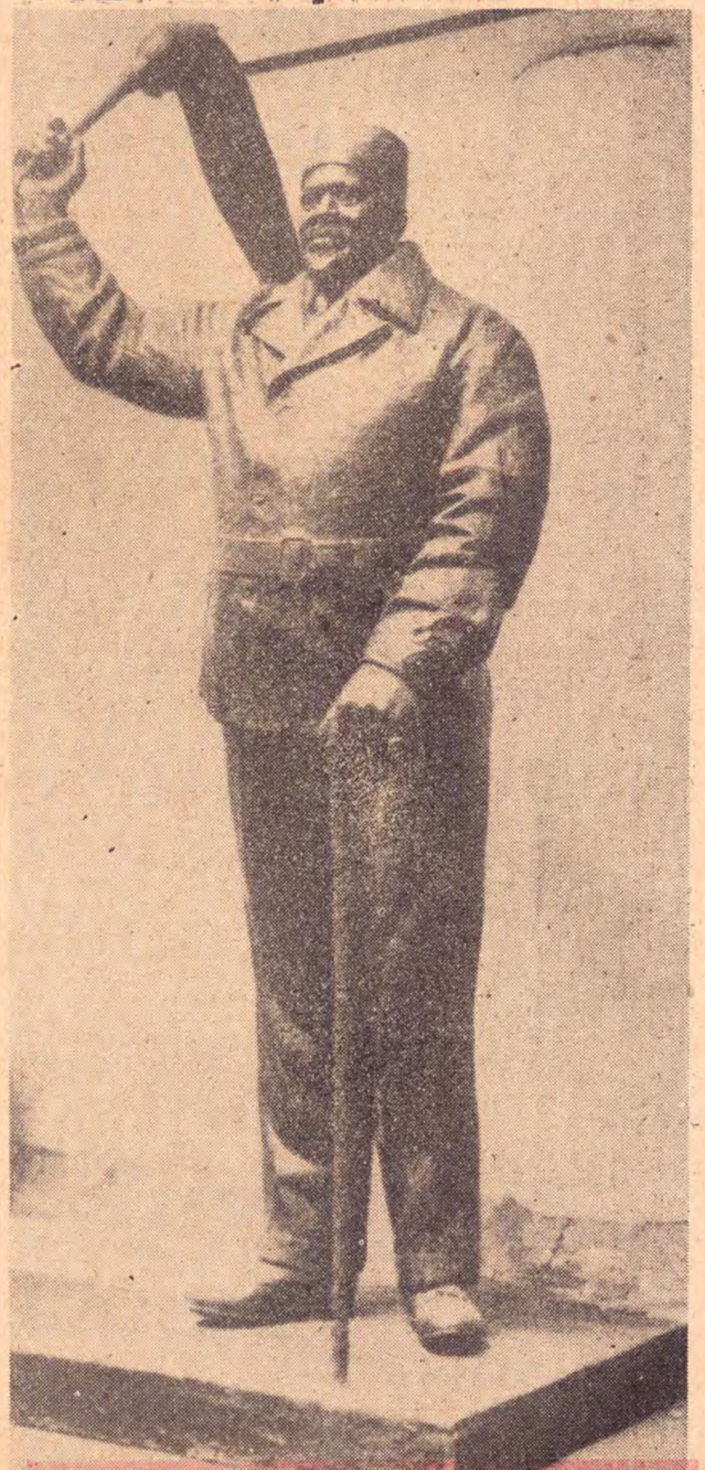
Як-ніяк, але аўдыторыю трэба было хутка зняць з займаемага пляца. Распалілі ў сярэдзіне велізарнае вогнішча. Снег на зямлі растаў, высах, але сцены трымаліся. Толькі тады, калі прыгрэла вясенняе сонца, аўдыторыя памалу растала, засталіся па ёй адны рыбацкія сеці.

Цяпер прафесар Моэ безустанку праводзіць доследы над снегабетонам. Ён дайшоў да высвду, што такім спосабам можна стаўляць хаты, ужываючы драцяной сеткі, прычым, не толькі ў Нарвегіі. Даволі выкарыстаць першы большы мароз і будынак гатовы. Пазнейшыя адлігі яму не пашкодзяць. Трываласць і гарантыя цеплыні — поўная. Кошт — невялічкі. Напрыклад, можна пабудаваць гараж для аўтамашыны, каб не іржавела пад голым небам альбо турыстычныя хаты ў гарах, кіно, чакальні на паўстанках і т.п. З прыходам вясны ўсё расплываецца, а драцяную сетку звіваем у валок і хаваем да другой зімы.

Доследы нарвежскага архітэктара з'яўляюцца першай у свеце навуковай спробай выкарыстання снегу як будаўнічага матэрыялу.

Прафесар марыць аб тым, каб адкрыць такі спосаб, які дазволіў бы «снегавыя» хаты халадзіць летам. Тады не трэба было б штозіму будаваць іх. (а-ся)

ЛЕГЕНДА ГЕРОЯ

Ёмо Кенсята, прэм'ер Кеніі (Афрыка) аброс легендай, калі яшчэ кіраваў вызваленчай барацьбой свайго народа.

На здымку — помнік Кеняты, праект англійскага скульптара Макданальда Райда. Ён зроблены ў Лондане, а адтуль будзе перавезены на цэнтральную плошчу Найробі.

Бяскроўнае вызначэнне групы крыві

Чалавеку капнулі ў кожнае вока па кропельцы фізіялагічнага раствору, паглядзелі і запісалі: група крыві такая вось.

Ці магчыма гэта? Мы ж прывыклі, што для вызначэння групы трэба браць кроў з вены і толькі потым пачынаць аналіз.

Але метад, знойдзены лаўрэатам нацыянальнай прэміі ГДР, прафесарам Ота Пракопам у Інстытуце судовай медыцыны, дае магчымасць рабіць аналіз крыві інакш.

Вучоны выявіў, што антыцелы груп крыві ёсць не толькі ў крыві, але і ў слёзах. Таму метад просты: у адно вока капаюць фізіялагічны раствор з загадзя змешчанымі туды крывянымі цельцамі групы А, у другое — групы Б.

Пры судакрананні з антыцеламі неадпаведнай групы вадкасць згусае. А гэта адразу відаць у простую лупу. Калі ж згусання няма, значыць, група крыві АБ; згусанне ў абодвук выпадках — група 0.

Яшчэ некалькі праверак, і метад Пракопа выйдзе са сцен навуковых лабараторый і будзе выкарыстоўвацца ў паліклініках.

ШТОДЗЁННІК

НАРАДЗІЎСЯ Ў АСВЕНЦІМЕ

Андрэй Нававейскі нарадзіўся 15.IV.1944 г. у былым гітлераўскім лагеры Асвенцім - Бжэзінка. У дакуменце ў рубрыцы «месца нараджэння» стаіць: Асвенцім, канцэнтрацыйны лагер. Хлопец прыйшоў на свет пасля замардавання бацькі. Маці страціў, калі меў 2 месяцы. Дзіцём заапекаваліся іншыя вязні. Прывязалі дзіцяці картку да ножкі з імем і прозвішчам, клапатліва

закуталі ў анучы і ў момант, калі поезд звольніў бег, выкінулі яго. Жывую «пачку» знайшлі чыгуначнікі. Аддалі дзіця Галоўнай апякунчай радзе ў Кракаве. Адтуль узяла хлопчыка на выхаванне Марыя Брандыс, якая да сёння з'яўляецца яго другой маці. Зараз 20-гадовы Андрэй рыхтуецца да матуры ў чыгуначным тэхнікуме ў Кракаве.

Юрый Долбд-Міхайлік

ФОН ГОЛЬДРЫНГ
БАРОН ГОЛЬДРЫНГ ПАСЛЯ ВАЙНЫ

Калі ад невялічкага гарадка Фігерас, што знаходзіцца ў іспанскай правінцыі Каталонія, вы пройдзеце кіламетраў з дваццаць на паўночны ўсход, то абавязкова трапіце па маленькае плато, памерам з футбольнае поле, і на ім убачыце дабротныя будынкі, прыдарожную таверну, двор якой агароджан высокім, мабыць, нават праз меру высокім мурам. У вас адразу складзецца ўражанне, што гаспадар гэтага, па-нашаму кажучы, шынка робіць добры бізнес, бо ўсе будынкі і ўнутраны выгляд таверны сведчаць пра дастатак і тую гаспадарскую дбайнасць, якая красамоўна пераконвае: тут можна не баяцца, што вам пададуць дрэнна прыгатаваную страву або пакладуць брудны абрус; а пасля смачнага абеду вас абавязкова будзе хіліць да сну. Толькі калі б вы мелі час спыніцца ў таверне на дзень—два, у вас мімаволі б узнік цэлы рад пытанняў, і далёка не па кожнае з іх вы атрымалі б адказ.

Многае вы б не зразумелі, а перш за ўсё — адкуль жа такі дастатак? Таверна ад Фігераса — за якіясьці дваццаць кіламетраў, і падарожны, што ідзе з гарадка, проста не паспеў прагаладацца, і таму пройдзе ля таверны, не спыняючыся, а калі і спыніцца, то ўсяго на некалькі хвілін — прамочыць горла віном з вадой, якое так любяць іспанцы.

Таксама паводзяць сябе і тыя што ідуць не з горада, а ў горад. Ім таксама няма сэнсу надоўга затрымлівацца каля Фігераса — кожны, натуральна, спяшаецца хутчэй дабрацца дадому або да мясцовай гасцініцы.

26

Калісьці, праўда, асноўнай крыніцай прыбытку ў тутэйшых мясцінах былі турысты. На здзіўленне іспанцам, яны пілі толькі чыстае віно і ў такой колькасці, што гэтага не маглі зразумець нават каталонцы. Але, пасля франкісцкага перавароту, турысты абмінаюць Іспанію. Тыя ж нямецкія вандроўнікі — іх нават турыстамі не назавеш! — што сноўдаюць цяпер усюды, ад казармы да казармы, ездзяць з уласнымі буфетамі, дзе ёсць усё неабходнае, каб задаволіць і голад, і смагу.

Пажыўшы з дзень у таверне, вы б са здзіўленнем падумалі, які гэта мізэрны яе даход: ад сілы пяць, ну няхай дзесяць песет!

Праўда, час ад часу да таверны пад'язджаюць крытыя грузавыя машыны, якія гаспадар прапускае проста ў двор, давяраючы шафёрам гаспадарнічаць у каменных камерах. З двара машыны выязджаюць нагружаныя скрынямі, мяшкамі, пакупкамі. Можна падумаць, што тут размешчана не таверна, а якаясьці аптовая база.

Так, многа дзіўнага і незразумелага заўважыце вы на плато. Паспрабуйце вечарам прагуляцца, і вы ўбачыце, як адразу спахмурнее гаспадар.

— Гэтай дарогай хадзіць забаронена! — абавязкова папярэдзіць ён. — За шлагбаумам вас могуць напаткаць усялякія непрыемнасці...

І вы ўспомніце, што налева ад таверны сапраўды бачылі добра асфальтаваную дарогу, перагароджаную ў самым пачатку шлагбаумам.

Раю не распытваць гаспадара, куды вядзе асфальтаваны шлях і чаму ісці ім забаронена.

— Там закрыты пенсіянат, — буркне ён. Дагэтуль ветлівы і абыходлівы, гаспадар таверны пачне размаўляць з вамі пры дапамозе толькі двух слоў: «так» і «не». Ніводнага тлумачэння! І па таму, як злосна застукае дзеравяшка, што прымацавана да кульці яго правай нагі, па пахмурных і падазроных поглядах у

27

ваш бок вы зразумееце: лепш ехаць далей, бо адносіны да вас рэзка змяніліся.

Цяпер ужо і асоба самога гаспадара здасца вам іншай. У вас склалася ўражанне, што гэта былы вайсковы, які прывык загадваць, але цяпер, у сілу абставін вымушан абмежаваць колькасць падначаленых трыма памочнікамі: жонкай, калісьці магчыма, прыгожай жанчынай, глуханямым слугой і дваццацігадовай дзяўчынай. — здаваўся дабрадушным, як усе таўсцякі, ветлівым, як усе гаспадары прыватных гасцініц або рэстаранаў. Цяпер вы заўважаеце зусім іншае ў яго абліччы: насцярожанасць і падазронасць, быццам, спытаўшыся пра пансіянат, вы збіраліся выведаць таямніцу, што з'яўляецца сэнсам яго існавання.

І гэты, другі выраз, куды бліжэй да ісціны, чым першы.

Гэты напалову рэстаран, напалову гасцініца ўяўляе сабой фальшывую шыльду перавалачнай базы школы «Рыцараў высакароднага духу».

Наш стары знаёмы, а цяпер настаўнік і кіраўнік гэтай своеасаблівай навучальнай установы, Іозеф Нунке два тыдні таму вярнуўшыся з аднаго са сваіх таямнічых падарожжаў, прывёз хворага, якога ніхто не мог паставіць на ногі. Запрошаны на дапамогу ўрачам уласнай медыцынскай службы школы вядомы неўрапатолаг з Жэроні, прафесар Кастыльё, вось ужо тыдзень б'ецца над тым, каб вывесці хворага з шокавага стану і нічога зрабіць не можа. Ён нават не гарантуе паляпшэнне на будучае: наўрад ці бедалага папраўіцца і стане калі-небудзь здаровым чалавекам.

Тым часам, Нунке не ўтойвае, як важна для яго дабіцца пералому ў хваробе. Найбольшыя дамаганні прафесара ён гатоў задавальняць, колькі б гэта ні каштавала школе, найстараннейшы догляд абяцае забяспечыць, абы толькі пацыенту прафесара стала лепш.

28

ТРЫБУНА чытачоў

Школьная моладзь пры пабудове дарогі Новае Корніна — Трывежа. Фота Мікалай Тарасевіч

ПРАЦОЎНЫ ЎЗДЫМ

У сувязі з XX-годдзем Народнай Польшчы і IV З'ездам ПАРП грамадскасць Гайнаўшчыны масава прыступіла да грамадскай працы.

Агульная вартасць працы грамадскім чынам складзе суму каля 14 мільёнаў зл. Найбольш грамадскай працы будзе ўложана пры дарожных работах. Да канца года будзе пракладзена 3,7 км брукаванай наверхні і 5,2 км жвіраванай. У вёсках Грушка, Баб'я Гара, Янова, Беразішча і Войнаўка будуць уложаны маставыя. Будуць спалучаны новымі дарогамі Новакорніна з Ласінкаю, Вулька - Тэрэхоўская з Чарэмхай, Дубічы - Царкоўныя саСтаракорнінам. Агульная вартасць дарожных работ складзе суму 4.210 тыс. зл.

Вартасць грамадскай працы пры ўпарадкаванні Гайнаўкі склала суму 100 000 зл. Працягваецца праца па брукаванні вуліцы Дваццацігоддзя, якая праходзіць каля новай пошты, а таксама пры пабудове скевераў і прыпынку ПКС у Гайнаўцы.

Апрача гэтага грамадскім чынам будуецца злеўня малака ў Новым Ляўкове, Ляшуках, Тынявічах, Кленіках, Ляўкове, Курашаве, Дашах, Чыжах, Новакорніне і Стараберазове.

Грамадскім чынам будзе пракапана 5.100 метраў новых равоў.

Калектыў прадпрыемства лясных машын будзе працаваць 600 гадзін пры ўпарадкаванні вуліцы Леніна, а рабочыя прадпрыемства Сухой дэстыляцыі драўніны ўжо выканалі свае абавязацельствы на суму 76.700 зл.

Ю. Козак
Гайнаўка

ПЧАЛЯРСКІ КУТОК

НА ПАСЕЦЫ У ЧЭРВЕНІ

У чэрвені добрая матка складае да двух тысяч яек за суткі. Сем'і разрастаюцца да 60 тысяч пчол у вуллі і нават больш. Пчолы ахвотна і хутка адбудоўваюць паданыя рамкі са штучнай вузай. Толькі ў вуллях са старымі маткамі сямейкі разрастаюцца вельмі слаба. У сільных сем'ях многа маладых пчол, якія апрача апекі над лічынкамі, прадукцыі воску і пчалінага малачка, выконваюць шмат іншых прац, а таму збірачкі мёду і пылку вольныя ад працы ў вуллі, з вясёлым звонам спяшаюць па мёд, ваду і пылок. У такім вуллі мёду прыбывае з дня на дзень. А заглянем ў вулей са слабой сямейкай. Расплоду на трох чатырох рамках і той параскіданы (расстрэлены), а ў тым 30% трутневага. А чаму гэта так? Бо матка старая або калека. Раю яшчэ цяпер злучыць слабыя сямейкі. Спосабы злучэння паважаныя чытачы знойдуць у «пчалярскім кутку». (Злучэнне сем'яў. «Ніва». 17 мая 1964 г.).

Калі не злучыць слабыя сямейкі, то не ў адной пачнецца раенне — і ані добрых раёў, ані мёду. Здольнасць прадукцыі воску ў месяцы чэрвені трэба выкарыстаць. Воск мае добрую цану і гэта дэфіцытовы тавар. У кожным вуллі павінна быць т. зв. рамка працы. Найпрадуктыўнейшай будзе рамка падстаўковая, устаўленая на скраю, ў сярэдзіне рамак. Трэба пільнаваць і раз на тыдзень выразаць збудаваны воск, бо калі пакінуць яго ў вуллі, то матка зложыць яечкі і пчолы будуць гадаваць некалькі сотняў дармасдаў — трутняў.

Патрэбны лік трутняў пчолы выгадоўваюць на гнездавых рамках, нават тады, калі мы будзем ім даваць поўныя рамкі штучнай вузы. Пчолы перапрацоўваць пчаліныя палачкі на трутневыя, і на гэта няма ратунку. Трэба ведаць, што чым старэйшая матка, тым больш трутняў у вуллі.

Маладая матка, а да гэтага 30—40 тысяч здаровых работніц, абсаджаных у добрым вуллі, могуць даць карысць пчаляру. Для слабых сем'яў не павінна быць месца на пасецы: яны не даюць карысці, а да таго яшчэ з'яўляюцца расаднікамі пчаліных хвароб.

Мікола Дварэцкі
Штукова
Гданьскае ваяводства

КЛУБ-КАВЯРНЯ

У Моры культурным цэнтрам вёскі стала школа. Пры дапамозе кіраўніка школы моладзь арганізавала некалькі пастановак. Павятовыя улады бачачы добрыя вынікі культурна - асветнай працы моладзі, паабяцалі арганізаваць у былым старым школьным будынку клуб - казярню «Рух». І вось 24 мая адбылося адкрыццё новай установы. Кіраўніком клуба - кавярні з'яўляецца член БГКТ Ліда Герасімюк. Клуб-кавярня прыцягнула да сябе многа людзей. Будзе яшчэ прыямней тады, калі будзе тэлевізар, на які ўжо збіраюцца грошы.

Зямляк
вёска Мора

Дарагое **Сэрцайка!**

Вашы парады ў «Ніве» я заўсёды чытаю і пераканалася, што ніхто лепш не параіць, як Сэрцайка. Я ўжо маю 19 год, скончыла школу сельскагаспадарчай падрыхтоўкі ў сваёй вёсцы. Пару год назад на мясцовай забаве я пазнаёмілася з хлопцам Ж. Часта ён да мяне прыязджаў, прызнаўся ў сваім каханні да мяне. І я яму верыла. І вось гэтай зімой мой нарачоны ажаніўся і ўзяў дзяўчыну з нашай вёскі.

На пачатку мінулага года я пазнаёмілася з Колем са сваёй вёскі. Ён нават нябрыдкі, спакойны, не курыць. Часта са мною танцаваў, любіў пагаварыць, пажартаваць. Нават цалаваў мяне. Але я ад яго ўцякала і калі ў апошні раз так зрабіла, ён сказаў, што я не разумная і не хоча мяне знаць за мае паступкі. І з той пары ён нават і не гляне на мяне. Я ўжо агледзелася, што паступіла дрэнна, неразумна. У нашай вёсцы ёсць яшчэ хлапец В., які таксам пакахаў мяне. І нават калі быў п'яны, перад людзьмі гаварыў, што мяне кахае і ажэніцца са мною. А калі гэта не выйдзе, пакончыць самагубствам. Але гэтаму страшнаму я не веру. Нядаўна, на апошняй забаве, я пазнаёмілася з хлопцам з-пад Гайнаўкі. Ён часта прысылае лісты. Але я ўжо перастала верыць хлопцам пасля таго, што здарылася з нарачоным Ж. І вось, дарагое Сэрцайка, парай, што мне рабіць, каму верыць, але ў маім сэрцы застаўся толькі Коля з нашай вёскі.

Чакаю тваёй шчырай і хуткай парады.

Люба з Гайнаўскага павета

Дарагая **Люба!**

Відаць, што былы твой нарачоны Ж. не кахаў цябе, бо інакш бы не ажаніўся з другой і то так хутка. Але гэта не прычына, каб нікому не верыць. Ты ж сама ведаеш, што ёсць розныя хлопцы і розныя дзяўчаты. Не можна па адным судзіць усіх.

Коля меў рацыю, што так паступіў. Бо сапраўды ты смешна і нетактоўна захоўвалася. Не было патрэбы ўцякаць ад Колі. Калі ён табе не падабаўся, магла б гэта выразіць іншым спосабам, або паказаць папросту, што лічыш яго толькі сябрам. З лісту твайго вынікае, што з усіх гэтых хлопцаў, якіх у апошні час ты пазнала, ніводзен з іх не падабаецца табе. І няма што насілу змушаць сябе, каб калісьці з іх пакахаць. Бо і навошта? Пішаш, што з часам аднак ты змянілася і шкадуеш Колі, ён адзін застаўся ў тваім сэрцы. Думаю, што калі ты сапраўды Колю падабаешся, дык можна ўсё направіць. Па-просту ты першая павінна справакаваць Колю на размову. А калі будзеце ўжо размаўляць, дык ўсё будзе на «гладкай дарозе». Ты, Люба, папросту пастарайся дзесьці ў кампаніі першая адазвацца да Колі або звярнуць на яго ўвагу, усміхнуцца. Каб толькі Коля пабачыў, што ён табе не абыякавы. І ўсё напэўна будзе добра. А калі гэта не паможа, відаць тады, што ты перастала падабацца Колю. Тады чакай, знойдзецца іншы, хто табе спадабаецца, і ты яму таксама. Не забывай, што ты маеш толькі 19 год і спяшацца выбіраць кандыдата на мужа няма патрэбы.

СЭРЦАЙКА

КІНО

Праграма на 15 — 21.VI.1964 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Nie bójcie się tabliczki mnożenia" (angl.), 16—18. „Śmierć nazywa się Engelchen" (czeski). 19—21.

Кляшчэлі
„Następcy tronów" (włoski), 16—18. „Spieniony nurt" (rumuński), 19—21.

Дубіны
„Czarny monokl" (franc.). 20—21.

Нараўка
„Ballada huzarska" (radz.), 17—21.

Чаромуха
„Diabelska przepaść" (czeski), 16—18. „Śmierć nazywa się Engelchen" (czeski), 19—21.

Чыжы
„Wąż morski z Loch Ness" (angl.), 17—21.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Weekendy" (polski), 17—21.

Бранск
„Krzesiwo" (NRD), 16—18. „Zdobywcy nieba" (radz.), 19—21.

Орля
„Zbrodniarz i panna" (polski), 17—21.

Райск
„Dziewczęta" (radz.), 17—21.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Міхалова
„Wielka tajemnica" (franc.), 16—18. „Pociąg na tyły" (radz.), 19—21.

Супрасль
„Opowieść sentymentalna" (rumuński), 16—18. „Wszystko dla psów" (angl.), 19—21.

Чорна Беластоцкая
„Drzwi stoją otworem" (radz.), 16—17. „15-letni kapitan" (radz.), 18—19. „Czarne skrzydła" (polski), 20—21.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Gwiaździsty bilet" (radz.), 16—18. „Dwa żebra Adama" (polski), 19—21.

Нурэц
„Ludzie błękitnego płomienia" (radz.), 16—18. „Dramat w kosmosie" (radz.). 19—21.

Мілейчычы
„Drugi tor" (NRD), 16—18. „Szesnasta wiosna" (radz.), 19—21.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Ludzie i bestie" II s. (radz.), 16—18. „Mój drugi ożenek" polski), 19—21.

Сухаволя
„Komiczny świat Harolda Lloyda" (USA), 16—18. „Ludzie i bestie" I s. (radz.), 19—21.

Шудзялава
„Trzynastego nocą" (bułgarski), 17—21.

Янаў
„Jutro na orbitę" (radz.), 16—18. „Sąd" (radz.), 19—21.

Сідра
„Wyprawa w Tatry Słowackie" (czeski), 16—18. „Nieletni świadek" (angl.), 19—21.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Sprawa Niny B" (ranc.). 20—21.

Новы Двор
„Strachy zamku Spessart" (NRF), 20—21.

Ружаны Сток
„Gra zwana miłością" (szwedzki). 16—17. „Co tydzień niedziela" (czeski), 18—19. „Kopciuszek" (radz.), 20—21.

Ад 15 да 21.VI. у мясцовасцях Гарадок і Нараў фільмы высвятляцца не будуць.

Пачынаць ад сябе

У верасні 1962 года ў Шудзялаве былі заложаны грамаадводы. Выканаўцы не засыпалі зямлёй даведзеных да зямлі дратоў. Гэта трэба было зрабіць самім сялянам. Прэзідыум ГРН у Шудзялаве на нарадах солтысаў даваў загад як найхутчэй выканаць гэтую працу. Вызначыў некалькі тэрмінаў. Грамаадвод пастаўлены і на будынку прэзідыума ГРН. І вось гэты грамаадвод да сёння яшчэ не мае зазямлення. Відавочна, загады і тэрміны самога прэзідыума не абавязваюць. А прыклад дэмабілізуючы.

Сцяпан Кузьма
вёска Шудзялава

Прафесар Кастыльё і сам бачыць, якое значэнне надае Нунке выздараўленню невядомага малайца. Чарговы ўрач тройчы ў дзень павінен інфармаваць кіраўніка школы пра стан хворага, а вечарам робіць даклад і выкладае свае меркаванні сам прафесар. І тады паміж ім і Нунке адбываецца аднолькавы для кожнага дня дыялог.

— Дык магу я заўтра з ім пагаварыць, або нават пабачыць яго? — пытаецца Нунке, выслухаўшы чарговае паведамленне.

— Баюся, што гэта прывядзе да пагаршэння стану.

— А можа, наадварот, выведзе з праклятага шоку?

— Не! Я не магу рызыкаваць...

Гэтай катэгарычнай забаронай заканчваецца іх вячэрняя размова.

На дваццаты дзень знаходжання прафесара ў школе (і на дзевятнаццаты з дня паяўлення хворага ў гэтых сценах) вячэрняя размова закончылася зусім інакш.

— Мушу прызнацца: я не гарантую хлопцу выздараўлення ні цяпер, ні ў бліжэйшыя дні, — стомлена сказаў прафесар. — Час — адзіны лекар у такіх выпадках. Час, догляд і спакой. Ды яшчэ свежае паветра. Я нават лічу сваё далейшае знаходжанне ў вас непатрэбным.

— Чаму?

— Я всь параіў калегу, — прафесар крыху нахіліўся ў бок школьнага ўрача, што сядзеў побач, — вынесці з пакоя хворага ўсё, што нагадвае яму пра яго хваробу... Усе гэтыя слоікі, шкляначкі, шпрыцы — вон! Калі вы ведаеце ранейшыя звычкі і схільнасці свайго падапечнага, дайце яму тое, што ён калісьці любіў. Трэба стварыць новую абстаноўку, да якой ён прывык... Хворы любіў віно або брэндзі?

Нунке адмоўна паківаў галавой.

— Шкада, шклянка брэндзі добра танізуе арганізм. І яна б не пашкодзіла вашаму... ну, скажам, сябру або там знаёмаму... Загадкавы ход хваробы, першы ў маёй практыцы!

— Вы адмаўляецеся ад далейшага лячэння? — удакладніў Нунке.

— Не адмаўляюся, а звяртаю ўвагу на асаблівасць выпадку. Няма сэнсу нашпігоўваць арганізм ін'екцыямі, парашкамі, мікстурамі, калі ён іх не ўспрымае. Прырода, з яе велізарным жыццёвым патэнцыялам часта бывае мудрэйшай за нас, урачоў.

Нунке адвярнуўся ад акна і нейкі час задумліва глядзеў на былы манастырскі сад.

— А зайсці ў палату, нарэшце, можна? — раздражнёна запытаў ён.

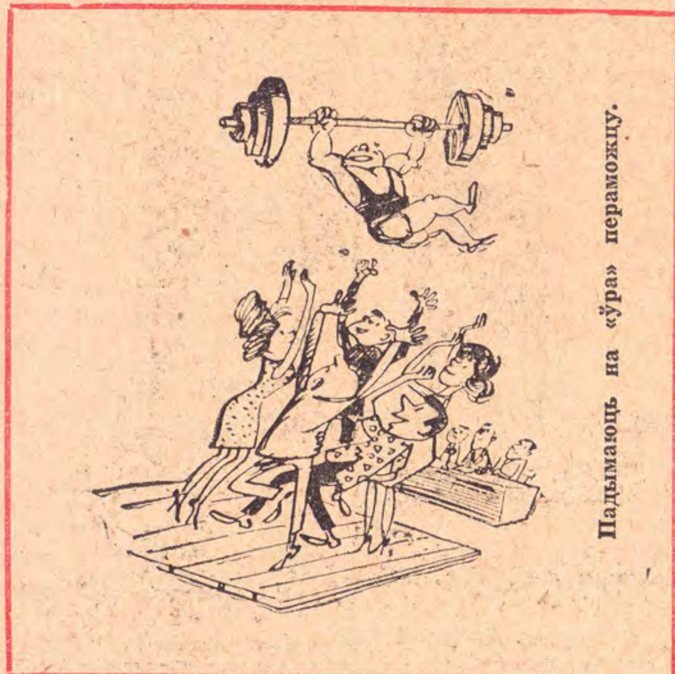
— Я не ведаю, пры якіх абставінах з ім гэта здарылася. Калі вы ў якойсьці ступені маеце дачыненне да гэтага, нават проста былі прысутным, я раіў бы пачакаць. Усё, што нагадвае абстаноўку або прычыну захворвання, можа выклікаць значныя, магчыма, непапраўныя ўскладненні. Калі ж...

— Магчыма, — перапыніў прафесар Нунке, — я гэта ўлічу. Дзякуй за ўсе турботы. Спадзяюся вы не адмовіцеся прыняць удзел у кансіліуме, калі ў ім узнікне патрэба?

(Працяг за тыдзень)

29

Падымаюць на «ура» перамогу.

ТРЭЦЯЯ УЗЯЛА

— Што купіў, кум Іван?
— Паліто. А ты, Сцяпане?
— Новыя боты.
— Замочым?
— Па-а-йшлі...
Выпілі па першай шклянцы.
— Не бярэ, кум Іван, трасца яе матары...
— Давай па другой, кум Сцяпан!
Кульнулі па другой.
— І другая не бярэ, Сцяпане. Давай па трэцяй...
— Уставай, кум Іван, трэцяя ўзяла.
— Што ўзяла?
— Тваё паліто, а мае новыя боты.

Як стала жонкаю

— Помніш, ты ў мінулым годзе часта прыходзіў у парк з адной дзяўчынай?
— А, гэта з Ірынай...
— А чаму цяпер адзін?
— Дык жа яна стала маёй жонкаю.

Вагайся, калі хочаш даказаць, што маеш нейкую вагу.

— Усе гавораць, што ён выключна развіты на свой узрост.

ЗЛАЧЫНСТВА

— Мілая жонка, я цябе так кахаю, што магу нават пайсці з-за цябе на злачынства.
— Якое?
— Пакінуць цябе і жаніцца на другой.

КАМУ ШТО

Крот, вылезшы з нары, Прагаварыў:
— Кепска жыць на гэтым свеце —
Навокал сонца свеціць.

Павел Шыбут

У ЧАЙНОЙ

— Афіцыянт, я ж вам на чай даў.
— Я помню, дзякуй. А чаго ж яшчэ чакаеце?
— Чаю.
— А ў нас яго не бывае.

АХОЎНІК ПАРАДКУ

На вуліцы п'яныя пачалі хуліганіць. Непадалёку стаяў на пасту міліцыянер.
— Грамадзянін міліцыянер, — звярнулася да яго жанчына, — глядзіце, які беспарадак!
— Я пастаўлены сачыць за парадкам, а не за беспарадкам, — адказаў міліцыянер.

СПРАВЫ КАРЭСПАНДЭНЦКІЯ

Выставіўшы кончык языка ад натугі, Кастусь вязаў літары.

— Пішаш радаслоўную нашай каровы? — спытала жонка.

— Не жартуй, пішу аб працы скупшчыкаў яек, — адазваўся Кастусь і вытлумачыў: — У скупачных пунктах бюракратызм. Зімою ад бяздзелля іржавее вага, а ў сезоне да скупшчыка не даб'ешся.

— Барадаўка на ілбе сакратара цябе таксама тычыцца? — задала пытанне жонка.

— Карэспандэнта ўсё тычыцца, — адазваўся Кастусь.

— Бачыш ты! Хто ж назначыў цябе на гэту высокую пасаду? — пацікавілася жонка.

— Карэспандэнты самі выяўляюцца з асяроддзя вясковага актыву, — павучальна вытлумачыў Кастусь.

— Калі ты актыўны, тады сып. Табе таксама насыплюць. Ды так, што удваём не збярэм. Наш скупшчык — зяць старшыні.

Ад неспадзяванасці Кастусь папярхнуўся. Адсунуўшы напісанае, ён прамармытаў:

— Вазьму пад пяро нашу пошту.

— Пішы, ды не спяшы, — параіла жонка. — Загадвае поштай жонка ўпаўнаважанага кантролю.

— Не баюся, усё роўна апішу, — упёрся Кастусь.

— Дзейнічай, я тым часам падрыхтую табе дзве змены бялізны і коўдру.

— Лішняе. Я ў парадку. Да мяне і ў пальчатках не дакрануцца, — храбрыўся Кастусь.

— Параграфам падчэпяць кожнага, быў бы чалавек, а артыкул да яго знойдзецца, — сказала жонка.

Кастусь задумаўся, затым сказаў:

— Хай пошта правальіцца к чорту! Напішу аб нашым аграпункце.

— Гэта можаш. Шэфам над аграпунктам з'яўляецца таварыш Ясны, — сказала жонка.

— З зямельнага аддзела гэты Ясны? — спытаў Кастусь.

— Той самы.

— Аграпункт астаўлю.

— Апішы нашу вуліцу, па якой свінні швэндаюцца, — параіла жонка.

— Не падыдзе. На тое і вуліца, каб па ёй хадзіць.

— Страчы па былому старшыні сельгасгуртка, — падала думку жонка.

— Аб Рыгоры? Ён жа памёр.

— Тым лепш, не адклікнецца.

Пачухаў Кастусь патыліцу і сказаў:

— Няёмка пісаць аб нябожчыку дрэнна. Выходзіць, няма ў нас у вёсцы аб чым пісаць.

— Няпраўда, — запратэставала жонка, — тэмы растуць, бы жыта.

— Адказваюся ад гэтай пасады, хачу жыць спакойна, — сказаў Кастусь.

— Правільна, — падтрымала жонка. — Ідзі, вычысці хлеў. Для карэспандэнта вострае пяро і вілы — аднолькава добрыя.

Кастусь паплёўся да хлява, куды дарога была карацейшая і бяспечная.

Дзядзька Лявон

УСЯЧЫНА

Клара Гардон (іграла ў «Лізе джэнтэльменаў») шмат разоў зняняла колер валасоў, пакуль не пераканалася, што мужчыны аднак аддаюць перавагу... бландзінкам. «Яшчэ некалькі год назад я думала, — сказала актрыса, — што гэта не мае ніякага значэння. Потым аднак змяніла сваю думку».

ДУМКІ ЯСЬКІ АПАЛОНІКА

Каб іграць камусьці на нервах, зусім не трэба мець добрага слыху.

Той, хто заўсёды памятае аб сабе, вельмі часта забывае людзей.

Хто сее, ніколі не лічыць зерняў.

Дзяцінства можна параўнаць з ружовым сном.

Слава падобная да звана з вырваным сэрцам.

Тры рэкорды

Горад Сан-Францыска (ЗША) з'яўляецца уладальнікам трох усеамерыканскіх рэкордаў: па колькасці самагубстваў, па колькасці разводаў і па ўжыванню алкаголю. Рэкордная колькасць самагубстваў у Сан-Францыска ў немалой ступені садзейнічае наяўнасць у горадзе славутага моста «Голдэн гайт» вышынёю ў 70 метраў, а ўжыванне алкаголю і разводы знаходзяцца ў непасрэднай залежнасці ад законаў штата, больш мяккіх, чым у іншых частках краіны. На кожныя два шлюбы, заключаныя тут, прыпадае адзін развод.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Марысі Крук з Тынявіч Малых, Гайнаўскага павета, змяшчаем папулярную савецкую песню

ПЕСНЯ О ЩОРСЕ

Шел отряд по берегу, шел издалека,
Шел под красным знаменем командир полка.
Голова обвязана, кровь на рукаве,
След кровавый стелется по сырой траве.
Эх, по сырой траве!

«Хлопцы, чьи вы будете, кто вас в бой ведет?
Кто под красным знаменем раненый идет?»
«Мы сыны батрацкие, мы — за новый мир,
Щорс идет под знаменем — красный командир.
Эх, красный командир!

В голоде и в холоде жизнь его прошла,
Но недаром пролита кровь его была,
За кордон отбросили лютого врага,
Закалились смолоду, честь нам дорога .
Эх, честь нам дорога!»

Тишина у берега, смолкли голоса,
Солнце книзу клонится, падает роса.
Лихо мчится конница, слышен стук копыт,
Знамя Щорса красное на ветру шумит.
Эх, на ветру шумит!

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-39, centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Bltk L-3